

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28 — Cor.
 Pe jumătate an 14 —
 Pe 3 luni . . . 7 —
 Pe o lună . . . 2 40 —

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi N-rul 1 a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee
 deschisă costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se inapoiază.

ROMÂNUL

Chestiunea Ruteană.

De Ion Grămadă.

Obstrucția rutenilor din parlamentul austriac și în special orațiunea de 13 ceasuri a deputatului Baczinsky aduce din nou chestiunea ruteană în discuție.

Acum, când reformele militare au fost votate într'un mod așa de violent în camera ungară, și când se credea aproape cu siguranță că aceste reforme vor trece foarte lesne prin parlamentul austriac, iată că vin „loiali” ruteni, „tiroleji” din ostul monarhiei, cum le place lor să se numească, și încep obstrucția tehnică împotriva unor reforme de cea mai mare însemnătate pentru monarhia întreagă.

E bine ca în aceste momente să le controlăm puțin loialitatea noilor „tiroleji” și să o reducem la adevărata ei valoare. Din anii 1848 și 49 când deputatul rutean din Bucovina, Cobiliță, se resculă împotriva împăratului, ca să sfârșească apoi prin spânzurătoare, și până în zilele noastre, când un criminal celebru de talia lui Siczinsky îl împușcă pe contele Potocky, reprezentantul împăratului în Galiția, nelegiuirile rutenilor, dar și dovezile de fățarnică credință față de tronul habsburgic, se țin lanț. Înainte de câțiva ani studenții ruteni din Lemberg închiși pentru demonstrațiile lor nedrepte, proclamă un nou fel de grevă, greva foamei, punând cu eroismul lor în uimire lumea străină, care nu știa că rutenii sunt... adevărați măiestri în răbdarea de foame, deoarece deprinși cu acest fel de cură chiar din frageda lor copilărie. În 1910 cu prilejul altei demonstrații, studenții ruteni din Lemberg ucid din greșală pe colegul lor Kócko și pun vina în cărua studenților poloni, pe cari îi prezintă în fața lumii ca pe niște sălbateci. Când liceanul rutean Czerny cutează anul acesta să vândă colegilor săi ilustrate cu chipul criminalului Siczinsky și-i dat afară din toate școlile, el se sinucide într'o pădure, iar poporul rutean ține doliu național și deputații săi țin orații la mormântul unui patologic, pe care-l glorifică întocmai ca pe un erou.

Atâta perversitate n'am întâlnit la nici un popor care să ridice crima la cinstea unei fapte eroice!

Antidinasticismul și antimilitarismul rutenilor au ieșit însă la iveală mai ales în ședința din 15 martie a. c. a parlamentului austriac, când deputatul lor Petrycky a spus în plină ședință că în mijlocul poporului rutean începe o mișcare antidinastică și antimilitaristă, iar în caz de război, soldații ruteni îi vor împușca mai de grabă pe superiorii lor, decât pe dușmani. Prea târziu, *abia după o lună* a venit protestul celorlalți deputați, și anume când au văzut că francheta involuntară alui Petrycky

era cât pe ce să-i facă să piardă universitatea ruteană la care aspiră.

În Bucovina deputații ruteni au declarat în timpul din urmă război guvernului bucovinean, iar în parlamentul din Viena încep obstrucția tehnică împotriva reformelor militare într'un timp așa de critic, când toată lumea se pregătește de război, neștiind ce poate să aducă ziua de mâine. Și aceasta să se chieме loialitate! Aceștia-s „tiroleji” din ostul monarhiei? Un *Jacyiszyn* și *Gotz* din Galiția cari au făcut spionaj pentru Rusia împotriva Austriei?

Ei nu se dau îndărăt nici în fața celor mai drastice mijloace, numai ca să facă senzație și să alarmeze lumea. Înainte de Paști un deputat rutean, fost vagmistrul la jandarmerie, știind că suferă de inimă și că-i e un picior în groapă și cu unul afără, a început să obstrueze în parlamentul austriac, sperând că-l va lovi dambლაა în decursul vorbirii sale și prin senzația ce va stârni acest caz, guvernul va fi silit să li creeze universitate la Lemberg.

Dar Austria merită să-i aibă așa cum sunt: ea i-a crescut în felul acesta. Chestiunea ruteană, ba chiar poporul rutean e o creațiune a politicii externe austriace, la care au contribuit în primul rând polonii, iar în al doilea despotismul moscovit.

În jumătatea întâia a secolului trecut se ivi în Rusia sudică, în Ucraina propriu zisă, o mișcare literară frumoasă, din care a răsărit — ca și din cercul literar al „Junimeii” dela Iași — o mișcare politică, dar cu tendințe prea democratice pentru Rusia țarismului despotie. Urmarea a fost că întreaga mișcare a fost oprămată de guvernul moscovit: poetul *Taras-Shevenco* a fost închis într'o fortăreață din Ural, filosoful *Dragomanow* a trecut în Galiția, iar ceilalți aderenți ai noului curent s'au împrăștiat în alte părți.

Polonii știură să profite de nemulțămirea ce începuse să crească în Rusia sudică din pricina acestei opresiuni samavolnice. După răscoala neisbutită din 1863 cei din Galiția se alipiră mai strâns de Austria, iar cei din Rusia văzând că nu-i pot învinge pe moscali, încercară să-i submineze pe aceștia, să-i slăbească, și din mișcarea politică a rutenilor sau malorușilor, ei formară pe nesimțite o sciziune etnică, susținând că malorușii nu sunt moscali, ci un popor nou, aparte.

Pe de altă parte Austria, îndată după anexarea Galiției, văzu că a pățit ca și costăreul din fabulă, care deodată cu friptura aflată mai luă și niște cărbuni, așa că cuibul era cât pe ce să-i iee foc. Terenul Galiției e politicește un teren vulcanic. Rușii de acolo sunt frați buni cu moscoviții din Rusia, și aceasta putea să se amestece în orice moment în chestiunile interne ale Austriei, pe motiv că-și apără conaționalii. Și atunci Austria, ajutată de Po-

loni, fu nevoită să *inventeze* un popor nou, să-i boteze pe rușii din Galiția și Bucovina cu numele de ruteni, voind pe de o parte să abată dela granițele ei poftele Rusiei, iar pe de alta să-i creeze acesteia la dânsa acasă o chestiune de naționalități, o rană internă, de care să sufere veșnic, ca și Austria. Minunată trăsătură de șah, inadecvăr genială! și lucrul nu era așa de greu de realizat.

Rușii mici (malorușii sau rutenii) din sudul imperiului moscovit, ca și cei din Galiția, vorbesc o limbă care-i numai un dialect al celei moscovite, mult mai asemănător cu aceasta, decât b. o. dialectul germanilor din Pomerania cu cel al bavarezilor, decât jargonul șvabilor din Bănat cu cel al sașilor din Ardeal, cari formează cu toate aceste *un singur popor*.

Afară de aceasta deosebirile între ruteni și ruși erau ușor de aflat: cei dintâi au stat sute de ani sub dominațiunea polonă, limba lor venind în contact cu o limbă înrudită a suferit schimbări, ei au acceptat ritul gr.-cat., — și religia înainte vreme era aproape identică cu naționalitatea — posedau deci încâtva o mentalitate deosebită de a moscoviților gr.-ort., așa că după împreunarea lor cu acești din urmă, ei se simțeau aproape străini față de aceștia, religia și separatismul de veacuri formau o prăpastie. Aromânii din Turcia vorbesc alt dialect decât noi, unii sunt chiar de confesiune mohamedană, cu toate aceste ei se simt frați cu noi, deși au avut o istorie deosebită de a noastră.

Această răceală, apoi momentele induse mai sus, favorizară și mai mult propaganda austriacă pentru *înființarea artificială* a unui popor nou, pentru separatismul etnic al rutenilor de ruși, și de aceea cu drept cuvânt putem afirma că poporul rutean a fost zămislit în cancelaria ministerului de externe austriac, într'o vreme când chestiunea națională nici nu exista în Europa.

În seminariile teologice gr.-cat. din Galiția guvernul pregătia în mod sistematic preoți cari se desvoalte mai departe în popor propaganda ruteană împotriva rușilor mari, a moscoviților. În scriere fu acceptată o ortografie nouă, cea fonetică, spre deosebire de cea etimologică a rușilor; se tipăriră gramatice și alte cărți în dialectul rutean cu această ortografie, arătându-le rutenilor în tot momentul că ei se deosebesc de ruși.

O parte din ruteni rămaseră și mai departe credincioși nației lor vechi, rusești, și aceștia sunt rușii bătrâni sau rusofilii, pe cari guvernul austriac îi persecută de o bucată de vreme, mai ales de când rutenii îi denunță neconținut.

O dovadă că rutenii nu sunt un popor nou, ci ruși, e și faptul că ei nici odată n'au fost admiși ca *națiune deosebită* la congre-

sele panslaviste ale celorlalți slavi, iar cel mai mare slavist din ziua de azi, *Jagici*, susține că limba rutenă e un dialect al celei rusești și nu o limbă de sine stătătoare.

Politica Austriei este din motive de ordin superior foarte rezonabilă. Scopul ei este bine definit: pe de o parte persecuția rușilor bătrâni, ca să stărpiască această buruiiană rea din imperiu, pe de altă parte însă menajarea cu orice preț a rutenilor, deoarece așa-i dictează rațiunea de stat. Ea vrea să slăbească Rusia, creând în Austria și pentru poloni și pentru ruteni puncte de gravitație și centre culturale la Lemberg și la Krakovia, scăzând prin aceasta în mod simțitor însemnătatea celorlalte centre ca Varșovia și Kievul.

Austria știe că în cazul unei mari conflagrații europene, simpatia polonilor și ale rutenilor din Rusia vor fi pe partea Austriei, ceea ce-i de mare însemnătate pentru politica ei în ostul Europei. Iar în caz că s'ar înființa cândva un stat național ruten, — ei numără în Rusia, Galiția, Bucovina și Ungaria vr'o 30 de milioane de suflete — Rusia ar primi printr'aceasta o lovitură de moarte, și peste trupul Ucrainilor ea n'ar putea trece nici odată la Constantinopolul atât de mult visat. Austria lovește deci cu rutenii, sau mai bine zis cu rușii în ruși.

Cine a știut să tragă mai multe foloase din hermafroditismul acesta, au fost rutenii, cari știindu-se ca nație balanțând între cer și pământ ca și sicriul lui Mohamed, au creiat necontentit încurcături guvernului austriac, fără teamă de urmări, căci în cazul acesta amenințau că se vor arunca în brațele Rusiei. O dovadă de acest pericol e numita orașuie alui Petrycky în parlamentul austriac.

Acordarea de drepturi rutenilor în Galiția se poate face însă numai în dauna polonilor, cari sunt copiii alinați ai guvernului austriac, și deaceia a trebuit să se caute un *modus vivendi* pentru ambele părți, și atunci li-s'a deschis aspirațiunilor rutene o porțiță în Bucovina, nedreptățându-i pe români și *inventând* pentru motiva-

rea acestui procedeu fantoma dacoromanismului.

Ori cum însă, interesele Austriei în Bucovina se lovesc cap în cap cu cele ale României, a aliatai ei credincioase, care doar atâta dorește dela Austria în schimbul unei alianțe ofensive și defensive, ca conaționalii ei din Bucovina să aibe depline libertăți politice și culturale și să nu fie jertfiți pentru avantajele utopice ce le așteaptă Austria *ad calendas graecas* dela simpatia rutenilor din Rusia.

Acest joc diplomatic al guvernului austriac e deci deosebit de greu, căci în cazul acesta diplomații din Viena nu se mai pot scuza, ca în Ungaria, zicând că în chestiile interne ale acesteia ei nu se amestecă. Și atunci ca să împace și opinia publică românească, guvernul bucovinean le acordă românilor drepturi numai cu țărâita, le ia îndărăt drepturile ce le au, și în urmă le dă iarăș; un guvernator închide școalele particulare românești din nordul Bucovinei, ca urmașul său să le deschidă din nou și să-i împace pe români. *Aceștia-s deci victima rațiunii de stat!*

Ce măsuri ia însă Rusia împotriva politicii austriece? Spionajul rusesc din Galiția, rublele date rusefililor din Austria, și propaganda moscovită între rutenii din nordul Ungariei pentru trecerea la biserică gr.-or., iar de câțeva vreme agitația prin presă pentru o apropiere între români și moscali, între miei și lupi, și aceasta mai ales de câte ori se află monarhia noastră într'o încurcătură externă sau internă, sau când românii sunt nedreptățiți, fie cu legea școlară a lui Apponyi, fie cu proiectul votului plural al lui Andrassy, cu chestiunea episcopiei gr.-cat. sau cu ocuparea postului de vicar în Bucovina.

În aceste momente critice pentru noi se aude dela Petersburg glasul de sirenă al fostului ministru Durnowo, care propune o împărțire a Austriei. Înzădar însă, căci românii de sub sceptrul habsburgic își astupă urechile ca și marinarii legendarului Ulyse și nu vreau să audă, ci așteaptă cu răbdare și cu credință către tron că li-se

vor recunoaște și în Austro-Ungaria în deplină măsură toate drepturile politice și culturale cari li-se cuvin.

Obstrucția rutenilor. Abia ieri la amiază și-a terminat rutenul Bacinsky discursul început încă alaltăieri seara la orele 11 fără un sfert. A vorbit așadar mai mult de 13 ore în șir, creiând cu aceasta cel mai mare record și bătând pe toți înaintașii săi. Așa germanul Lecher a vorbit numai 11 ore, iar boemul Kotlav ceva mai puțin de 13 ceasuri.

Terminând Bacinsky a spus: „La sfârșitul cuvântării îmi țin de datorință să mulțumesc din inimă Excelenților Lor Pogatschnigg și German, precum și dlui ministru al Landwehrului Georgi pentru bunăvoitoarea atențiune cu care m'au ascultat 13 neîtrerupt”.

După Bacinsky a luat cuvântul cehul radical Fresl. Din încredințarea șefului interimar al cabinetului austriac, ieri s'au început din nou tratative cu rutenii pentru a-i îndupleca, în schimbul unor concesii favorabile pentru dânsii, să renunțe la obstrucție. Cu conducerea tratativelor a fost însărcinat din partea guvernului ministrul de culte dr. Hussarek. Guvernul promite că va grăbi înființarea universității rutene cerind în schimb ca rutenii să nu împiedece reformele militare și a celorlalte proiecte ce sunt la orinea zilei, iar în dieta provincială a Galiției să asigure mersul normal al desbaterilor.

În ședința de ieri a comisiei militare au mai vorbit deputații ruteni Levitzky și Wassilko, declarând ambii că deputații ruteni sunt aplicați să-și schimbe tactica de până acum. După aceea președintele închide memorabila ședință de ieri și alaltăieri, care în total a durat nu mai puțin decât 46 ore în șir. Un record și acesta.

Sunt speranțe că în urma intervenției ministrului de culte, rutenii vor renunța la obstrucție. Atitudinea și-o vor preciza însă abia marți. De asemenea s'au început tratative între clubul polon și între rutenii în chestia universității rutene. Probabil că până miercuri se va clarifica definitiv, urmând să se înceapă apoi în cameră discuția reformelor militare.

În comisia bugetară s'a intrat ieri în dezbateri provizoriului. Wassilko aruncă vina pentru obstrucție în spatele polonilor și a guvernului care s'a lăsat terorizat de ei. Respinge învinuirea, că prin tactica lor rutenii ar îndrepta ascuțitul obstrucției împotriva coroanei.

Ministrul de culte Hussarek amintind de promisiunea domnitorului, pune în vedere realizarea grăbnică a chestiunii universității rutene.

Baronul Coko Wassilko spune că în urma declarației ministrului de culte rutenii văd că situa-

Edmondo de Amicis.

Din „Pagini Răzlețe”.

Descurajare.

Trad. de Jean Antohi.

(Continuar și fine.)

— Și în vremea aceasta vântul duce cu el volume și volumașe iar noi îmbătrânim nebăgați în seamă și desprețuiți, până când într'o bună zi, zee ziare spun că s'a lăsat o *largă ereditate de afecțiuni*, iar în ziua următoare nimeni nu pronunță numele nostru. Iată cariera scriitorilor simpatici, stimați, cunoscuți, distinși; cariera mea e aceea a o sută alți compatrioți ai *tineriei literaturi*.

— Dar toți, — zise Tereza — chiar și cei mai mari au avut asemenea descourajare!

— Era altă descourajare, — răspuse Mario, — fii sigură. Se descourajau pentrucă simțeau opera lor prea inferioară talentului lor; dar nu că nu ar fi simțit talentul. Ei au aruncat în lume reflexele luminei ce strălucea în mintea lor și nouă aceste reflexe ne pare deja o mare lumină; dar cine își poate imagina splendoarea cu care o vedeau ochii lor plini de geniu? Cine știe ce măret. *Cinci Mai* strălucii lui Alexandru Manzoni, mai înainte ca el să fi început a scrie aceia ce cunoaștem noi? Toți cei mari căzură câte odată;

dar căzură la puținii pași de vârful muntelui și deja erau urecați la o înălțime considerabilă. Nu cădeau din slăbiciune, cădeau de ameteală. Erau bătălii în cari eșiau când învinși, când învingători! Dar în mine, vezi, nu e luptă; în mine e liniștea moartă. Celor mari cari bat la poarta templului Artei, câte odată o voce lăuntrică răspunde: — Încă nu. — Mie, acea voce îmi răspunde: — Pleacă! — Dânsii sunt rugați să aștepte iar eu sunt dat afară ca un om de nimic.

Tereza deschise cartea ce o luase puțin mai înainte și se prefăcu că începe să citească fără a lua în seamă vorbele lui Mario.

— Citește, citește, — continuă Mario surizând, — cine se mulțamește, se bucură. Până atunci voi face puțină critică autorului tău. Personagiile lui sunt toate păpuși cari recitează aceeași parte și nu intră nici unul în scenă care să nu lase să se vadă mâna celui ce le conduce. Trei idei colorate de mii de culori; dar nu mai mult decât trei idei. Un marizotism înăscut, fără afirmațiuni curagioase; o mișcare perpetuă între cred și nu cred; o voință de a spune lucrul fără a se compromite cu vorba; o îndoită frică de a face să suridă neîncercătorii și de a nemulțami pe mamele credincioase; o tragere la țintă asupra inimei, a trădării când ar trebui să se țintească capul; până și în limbă, încredințarea profundă că trebuie să se dea cu piciorul convențiunilor, scrupurilor gramaticale, vorbelor ilustre, tuturor formulilor limbei insipide, pedante, bastarde, care se vorbește în afară de limba Toscană; și lenevia de

a nu face aceasta de frica acelora cari combat propunerea lui Manzoni, pentrucă nu voese să înceapă să studieze din nou.

— Eu nu mă pricep la limbă, — zise Tereza; — nu știu să-ți răspund. În ceiace privește de păpuși — atâta vreme cât spun lucruri bune — ce interesează dacă se vede mâna? — Așa zicând, rise și-i luă mâna.

— A zice lucruri bune! exclamă Mario. — Ași vrea să-mi spui tu, ce drept am eu să spun lucruri bune, eu cari nu te fac, și de a pune dedesubt iscălitura mea, ca și cum le-ași face. Imi amintesc, acum câteva zile, când îți spusei că împlineam 27 de ani, tu ai exclamat: — Douăzeci și șapte de ani! Și ai făcut destul de multe! — Făcut multe! N'am salvat viața nimănu, — n'am mai petrecut treizeci de nopți în șir la patul unui bolnav, — nu m'am riscat nici odată să primesc o lovitură de pumnal ca să salvez pe vre-o femeie din mâinile vre-unui brutal ce o palmuește în mijlocul străzii, — n'am mai făcut zecă chilometri pe jos ca să mă duc să port o știre bună vreunei familii sărace, — nu m'am mai lipsit nici odată o lumă de zile de țigări, de teatru, de bere, ca să facă un cadou unui vechiu profesor al meu din școlile primare care se găsește în strimtoare. Ei bine, cunosc tineri cari făcură și fac toate lucrurile acestea și cari s'ar rușina să le scrie și cari când le cetește scrise de mine, îmi spun:

— Bravo! D-voastră faceți bine! Ferice de d-voastră!

— Drept, și ce-i cu asta?

ția e schim
mai stă în
speră să du

Cât a co

tregi capita
lui Tisza ș
rări de str
din provinc
tală, solda
serviciului
seump decă
luat din ba
mai mult d
curs de do
de coroane
și ce inse
stoarse dir
tisfiacă hat
tru care p

Adunari

fac mari p
porpții m
este unul
că la alege
tele Tisza
de întreaga
tele. Și-au
tele Appo
de frunța
gătește o

O culm

păritură
„Micul
naraa dela
un potop
capete, car
mii și până
modo a mu
capete. Pu
vele în cuv
și cu super
lității, nu
pentru con
gerări, acc
vârît în v
sobre și c
de sferele
tica noastră
aceste silu
practicate

— Cu

roșese pe
ei ar treb

— Ei
ironie pe
scriind lu
torul, atu
cu consti

— Nu

de ași vr
cunoști li
de geniu,
înainte
mist sau
frumosul
ale sale,
sau cel p
părea pe
geniu; p
chiar of
la iveală
lește să
mir într
mai mul
bine. Da
unul dir
bine sau
bui, pen
dânsii, a
ambitiun
zice, să
Întoarc

ția e schimbată și prin urmare nici o piedecă nu mai stă în calea tratativelor cu guvernul, cari speră să ducă la un rezultat favorabil.

Cât a costat teroarea lui Tisza? Săptămâni întregi capitala țării a fost inundată, la propunerea lui Tisza și pentru a preveni eventualele tulburări de stradă, de miliție și jandarmerie, adusă din provincie. Pentru zilele cât au stat în capitală, soldații și jandarmii au primit, în vederea serviciului excepțional și a traiului mult mai scump decât în provincie, soldă dublă. Zilnic s'a luat din banii țării cu aproape 70.000 de coroane mai mult decât în timpuri normale, ceea ce în decurs de două săptămâni face aproape un milion de coroane. Dar contele Tisza și-a făcut hatărul și ce însemnează un milion milion de coroane stoarse din sudoarea poporului când e să se satisfacă hatărul unui conte de talia lui Tisza, pentru care punga țării stă totdeauna deschisă!

Adunarea de protestare din Arad. În oraș se fac mari pregătiri pentru a da adunării de mâne porpoții mărețe și a arăta țării, că Aradul totuși este unul dintre cele mai 48-iste orașe cu toate că la alegerile din urmă a trimis în dietă pe contele Tisza care, văzurăm în ce chip își bătu joc de întreaga țară a 48-iștilor de toate nuanțele. Și-au anunțat până acum participarea contele Apponyi, Justh, Hock și un însemnat număr de fruntași din partidele independiste. Li-se pregetește o primire grandioasă.

O culme a perfidiei. Cetim într-o obscură tipăritură următoarele:

„Micul orașel din valea Murășului (e vorba de adunarea dela Alba-Iulia) se pomenește astfel inundat de un potop de oameni evaluat la douăzeci și cinci mii capete, care în fuga condeului scade la douăzeci de mii și până să ajung biroul adunării la evaluarea grosso modo a mulțimei mai evaporază încă alte cinci mii de capete. Publicul cetitor s'a obișnuit însă cu superlativul în cuvinte și în cifre și va trebui să se obișnuiască și cu superlativisme, căci trecând odată marginea realității, nu mai există oprire nici pentru fantasmă, nici pentru condeiu. Aceasta tendință de umflări și de exagerări, această grandomanie, acest americanism ce s'a vârit în viața noastră publică contrar firei românești sobre și cumpănite, pare a fi o însușire nedespărțită de sferile idealiste și fantastice, în care se mișcă politica noastră românească actuală. Înălțurind deci toate aceste silurii și schimonosiri de adevăr, obișnuite și practicate de negustori laudăroși a unor mărfuri proaste,

ne place a crede că adunarea dela Alba-Iulia a fost foarte bine cercetată și a dat o nouă dovadă de viul interes ce-l poartă poporul pentru chestiuni publice.”

Impotriva acestor rânduri, saturate de atâta invidie neputincioasă, cine n'ar putea să facă mărturie, că da, rapoartele ziarelor noastre au fost prea palide decât să fi putut da o imagine demnă a memorabilei adunări dela Belgrad și că, doar într'un singur punct au fost aproape de adevăr: în „evaluarea numărului participanților.

În aceeași tipăritură lamentabilă se spune că adunarea a fost stăpânită de „principiul violenței”, că în A. Iulia a fost părăsit „principiul fundamental al politicii partidului” și că... dar ce să mai continuăm? Cine nu recunoaște șuierătura de viperă ce străbate din aceste cărțeli nerușinate? Și să mai scriem aci și numele reptilei cu dinții smulși? Durere, o cunoaștem cu toții.

Programul de muncă al camerei. Dupăcum suntem informați, camera își va continua ședințele, cu mici intreruperi până la sfârșitul lunii iunie și în timpul acesta va lua în dezbateri mai multe proiecte însemnate, așa între altele proiectul despre regularea salarelor funcționarilor comitatensi, sprijinirea orașelor din visteria statului, despre intrarea în vigoare a legii asupra dării directe și stabilirea contingentului de recruți pe anul 1912. Afară de acestea vor fi rezolvite o mulțime de proiecte mai puțin însemnate și abia la finea lunii se va începe vacanța mare de vară.

„Cel mai mare rău”. Satelitul nebulos al ziarului „Budapesti Hirap”, fițuica „Esti lap”, a avut în ediția ei de aseară îndrăzneala să exclame că ori cât de lipsită de scrupule în ce privește mijloacele politice lui Tisza, ea are meritul neperitor de-a fi înlăturat din drumul aspirațiilor maghiare pe cel mai mare dintre rele: reforma electorală democratică. Nu ne spune nimic nou această exclamație, ne mirăm totuși că numita fițuică se mai poate răspândi pe străzile Budapestei și că se găsește atâția cumpărători pentru zarzavatul ei prășit în straturile oligarhiei. Cea dintâi datorie a stradei, a partidului socialist ar fi să o prigonească, până și în vânzătorii ei.

Educația economică.

Fată cu schimbările așa de dese și de variate, cari fac complexul condițiilor reclamate de progresul omenimei în actualul stadiu al vieții moderne, e o necesitate primordială și pentru poporul nostru ca să se expună, stăruindu-se cât mai des asupra lor, principiile hotărâtoare în creșterea generațiilor noastre și în special să se accentueze direcția economică a educației. Căci este doar lucru cunoscut dacă se neglijează latura economică a unei culturi nici creațiunile intelectuale nu-și au baza naturală de cucerire.

Aspirațiile culturale devin iluzorii în cazul când nu sunt sprijinite de însușirile economice naționale a unui popor și de rezultatele unei vieți economice înfloritoare.

Munca îmbinată cu puternicia capitalului, după formula rațională impusă de trebuințele atât de multiple ale zilelor noastre, este izvorul productivității naționale, și impulsul cel mai natural al tuturor întreprinderilor intelectuale.

Poporului nostru până nu-i vom putea găsi și direge după raționamentul cel mai sănătos acumulatorul economic; adecă până nu vom ținea la educația în sens mai economic a generațiilor tinere cel puțin din clasa inteligentă, nu vom putea asigura progresul pe nici un teren de validitate și afirmare de sine. O mare îndreptățire în a scurta și a fixa unele principii în chestia așezată, îmi dă două motive serioase, cari trecute cu vederea ar deveni elemente de distrugere a emancipării noastre economice definitive de sub tutela străină.

O apariție tristă este împrejurarea că averile mai de seamă ale familiilor noastre poate nici nu ajunge în integritatea lor în mâna generației a 2-a sau a 3-a. Și pentru ce? Unde se poate afla psihologia sinistră a acestui proces? Și când nu avem în conținutul vieții noastre economice manifestate de generațiile tinere nici sentimentul puritan al cruțării în sens economic, nici for-

— Cu asta, când îmi spun acele vorbe, eu mă roșesc pentrucă eu, ar trebui să le spun lor: iar ei ar trebui să-mi spună mie că sunt un înșelător.

— Ei atunci, — zise Tereza cu o prefăcută ironie pe care Mario n'o băgă în seamă, — dacă scriind lucruri morale ți-se pare că faci pe înșelătorul, atunci scrie lucruri imorale și ai să trăiești cu conștiința împăcată.

— Nu, — răspuse Mario — nici odată. Chiar de ași vrea, nu pot. Asupra acestui punct tu nu cumoști încă ideile mele și ți-le spun. Dela un om de geniu, din acei cari ți-i-am definit cu puțin mai înainte, primesc totul; crede, non crede, e optimist sau vede totul în negru, să nu-mi arate decât frumosul să-mi arate răutățile semenilor săi și ale sale, — le neg, le deplâng — dar accept, — sau cel puțin îmi dau seama de felul cum le poate părea permis a serie aceea ce face. E un om de geniu; prefer să-l am așa cum e, decât a nu-l avea; chiar ofensându-mă și nemângându-mă, îmi dă la iveală multe lucruri sub un aspect nou; mă silăște să gândesc; mă face, dacă nu altceva, să admir într'insul un nou tip de om și o gradațiune mai mult în nesfârșită varietate a naturii. Foarte bine. Dar ca un om de un talent de a doua mână, unul din acei cari e îndoiială încă dacă au făcut bine sau nu alegând viața literilor și cari ar trebui, pentrucă lumea există foarte bine și fără dănsii, a căuta toate mijloacele de a fi ertați de ambițiunea ce-i roade; ca unul din aceștia, cum zice, să aibă nerușinarea să strige lumii: — Intoarce-te, — ca să-i arăte că nu crede în nimic,

că e devorat de neceaz, că desprețuește semenii lui, că trăiește între femei triste și se îmbată; asta, pe Dumnezeu meu, nu numai că nu admit, dar nu înțeleg; și nu înțeleg cum publicul nu se plictisește de aceste maimuțe al celor lipsiți de talent și nu-i alungă cu mătura.

— Atunci serie morală! zise Tereza. — Nu știu ce să-ți mai spun. Spui că ești un înșelător! Deajuns să fii onest ca să poți scrie lucruri sfinte fără să te prefaci. Cum ai putea scrie, dacă mai înainte de a te așeza la măsută, ar trebui să faci zece kilometri pe jos, ca să porți o veste bună la o familie săracă?

Mario surise și ridică din umeri; și după câteva minute de tăcere, zise:

— Într'o zi, la Florența, plimbându-mă afară de Poarta-Romană, pe înserate, văd deodată o lumină mare în dosul unor case și lume care alerga. Mă îndreptai și eu într'acolo și sosii în fața unei case ce ardea, în mijlocul unei mulțimi ce făcea mare larmă. Incendiul izbucnise de puțină vreme, dar deja eșiau flăcări de sub acoperiș și dela câteva ferestre și se simțea înăuntru un șgomot îngrozitor de grinzi ce cădeau rupându-se și în mijlocul mulțimei țipete de femei și copii, ce făceau milă. Sosiră în acel moment pompele și poliția și începu obișnuitul lucru dând înapoi lumea, cu strigătele și obișnuita desordine. Deodată se auzi un țipăt sfâșietor și văzui multă lume îngrămădindu-se într'o parte. Era obișnuita nenorocire a unei femei ce închisese copilașul în casă — dănsa oșind și care se întorse prea târziu. Vestea se

răspândi ca fulgerul. Din fericire fereastra camerei dădea la stradă; fu adusă o scară și răzimată de zid și un pompier se urcă. Dar, nu ajunse încă la capăt când eși un nor gros de fum și o limbă de foc în partea de sus a ferestrei, iar bietului om îi lipsi curajul să intre. Mulțimea strigă: — Jos! Jos! Pompierul se dădu jos; un altul se sui și recăzu la pământ ca cel dintâi; cinci sau șase oameni se agitară la picioarele scării și nici unul nu se urcă. În acest timp sârmana femeie scoțea răcnete oribile se arunca în genunchi, își smulgea părul, făcea înșfârșit din acele lucruri ce sfâșiau inima. Atunci nu știu ce se petrecu în mine; vederea mi-se întunecă, mii de idei se învârteau în jurul unui punct: acel copilaș, mama mea, o bucurie nespūsă; auzii cum o voce supraomenească îmi striga la ureche: — Du-te! — și în acelaș timp un îndemn irezistibil mă aruncă aproape de picioarele scării. Dar acolo... mi-se părură că sunt legat de dindărăt cu un lanț de fier și rămăsei ca bătut în cue, nemișcat, zăpăcit, ca unul care se găsește dintr'odată pe marginea unei prăpastii.

În vreme ce priveam în jurul meu, revenindu-mi în fire, un om iese din mulțime ca o săgeată, dă jos un pompier, sare în vârful scării; dispăre pe fereastra ce părea o gură de cuptor, — se face o tăcere adâncă — omul reapare — mulțimea aruncă un strigăt — el coboară pe scară și cade la pământ istovit... Adusese jos copilașul sănătos și bine! — Ei bine, e un lucru ce se întâmplă de multe ori, îmi vei spune. — Ah! Te-

ta și capabilitatea întreagă de a crea mijloace economice pentru trebuințele proprii acomodată împrejurărilor, ba chiar și pentru supra trebuințe; atunci cu ce ne vom putea noi asigura viitorul de aur ce ni-l contemplăm în însuflețirea noastră spontană?

Ori cât ni-s'ar părea de grea problema aceasta totuși o putem intrupa, îndreptând pe căi mai sănătoase directivele de educație a tinerimei noastre.

O foarte greșită părere ce a domnit și domnește chiar și azi este ca tinerii cei mai talentați să se abată dela îmbrățișarea studiilor comerciale și industriale. De acum nu ne mai putem lăsa seduși de așa abnormități în cugetarea noastră, când vedem cum se cufundă în apatie birocrății noștri de tot soiul din motive bine cunoscute. Tinerimea noastră educată tot în spiritul vechiu n'o expunem ușor vârtejurilor politice neprimicioase pentru noi.

Este și a fost deci o însemnată pagubă din punctul de vedere economic greșita idee de a nu aplica studiilor comerciale și industriale capabilitățile cele mai distinse ale noastre, cari azi ar da deja întreg contingentul elementelor de cârmuire atât instituțiilor economice existente cât și acelor ce s'ar fi mai putut crea în legătură cu acestea. Câte tendințe dotate cu multă însuflețire nu vor fi rămânând îngropate — poate pe veci — din lipsa priceperii și a inerției fatale a acestei nepriceperi. Câte zeci de milioane a prădat averea noastră națională când de atâta vreme stăm nepăsători față de rafinăria comerțului și industriei străine care a înghițit cu plăcere produsul nostru apoi ne-a oferit consumul condiționat după gustul său; iar noi ne plecăm acestora ca și unor legi ale naturii.

Puținii noștri bărbați cari cu inima însuflețită favorizează progresul nostru economic pe toată linia vor ști să afle mijloacele de lipsă pentru a pregăti intelectualul nostru economic cel puțin acum când avem și instituțiuni cari nu-și vor mai putea lipsi cârmuirea de acest intelect pentru a cărei

pregătire va trebui să se jertfească mai mult.

Pleiada tinerească care ar avea să împlinească această misiune arzătoare și care va avea să inaugureze cu mijloacele moderne economice stricta naționalizare a comerțului și industriei noastre, să o ferim încă din bună vreme de însușirile aberative ale modernismului care prea mult escită prada și luxul, cari eschid toată baza sănătoasă a educației economice. *Indivizi și popoarele cari au fost împiedecate în a-și agonisi o cultură bazată pe tradiții străvechi se lasă seduși de însușiri imitative născute din niște principii plăpânde, cari pot să devie plagă și decadență în viața economică, între anumite împrejurări ce nu le poți domina fără o temeinică cultură*

Se arată deseori și la noi simptomul imitativ destul de evident, în manifestațiile noastre sociale. Se arată incapacitatea de a distinge mijloacele neapărat de lipsă și trebuințele de netrebuință, apoi aprecierea sau definiția necesarului pentru perfecționarea noastră culturală — față de care suntem obligați chiar și de impetuoșitatea întrelăsării din trecutul trist istoric — ne este foarte puțin cunoscut.

Școale și familii i-se impune prima datorință de a întemeia fundamentul clădirii de educație economică, iar ziaristica ar trebui să aibă încăpătoare coloane pentru această chestiune de viață.

Impopularea piețelor din regiunile românești cu instituții financiare, cu mici comercianți și industriași, în cea mai mare parte neorganizată, formează numai o părțică neînsemnată a vieții noastre economice care nu poate îndestula pe un popor de aproape 4 milioane.

O adevărată educație economică trebuie să fie capabilă a scuti și înmulți mijloacele, naționalizându-le prin măsuri înțeleptește chibzuite. Tot educația economică provăzută cu studii și experiențe practice e în stare a înbrățișa și industria mare, din care noi în țara noastră nu ne împărtășim de loc, ba încă nici nu ne-am gândit la ea ținându-o încă prematură pen-

tru noi. Cred că ar fi o mare problemă de s'ar prezenta finanțelor române dela noi o finanțare a unei fabrici pentru articolul de prima necesitate ca d. e. opinci.

În viața economică pesimismul e dezastruos; deci să nu ne lăsăm nutriți de flagelul lui, ci să sperăm în mărinimea bărbaților noștri, cari veghiază treji la făclia aprinsă deja.

Huedin, 12 Iunie 1912

C. Căciula.

Scrisoare din Roma

Isprăvile unui conte italian.

La Roma a fost arestat zilele acestea contele Orsi, care a dus o viață de aventurier și a comis înșelătorii însemnate în dauna multor capitaliști din Italia și Franța. Cu această ocazie s'a constatat încăodată geniul inventator al escrocilor de meserie, care profită de naivitatea oamenilor ca să-i tragă pe sfoară și să le fure avutul.

Contele Orsi era de o inteligență uimitoare și toate afacerile ce-și propunea îi reușeau pe plac. Avea în serviciul său un nume sunător și o înfățișare distinsă, care-i permitea să facă relații cu societatea bună din diferitele centre ale lumii.

Venea de obicei în contact cu oameni cari erau doritori să câștige parale multe, dar cari nu se prea pricepeau în afaceri, căci numai astfel se explică ușurința cu care încredințau sume considerabile de bani contelui Orsi. S'a dovedit că acesta avea apartamente elegante în același timp la Paris, Londra și Roma și că în desele călătorii ce făcea la Milano, Torino și Florența, trăgea la cele mai mari hoteluri și se dădea drept antreprenorul unor afaceri imense, cari aduceau venituri colosale. În această calitate se prezenta clienților săi și era gata să le propuie cele mai bizare combinații.

Așa, pe timpul războiului ruso-japonez a strâns un capital de câteva sute de mii de lei ca să vie în ajutorul rușilor și să libereze Port-Arturul! Altădată a încasat bani dela diferiți hotelieri, cărora le propusese facerea unui cazin pe lacurile Elveției și ale Italiei de Nord. La Roma avea un birou tehnic și se ocupa de construcții de vile și cumpărări de trenuri, storcând banii celor, cari aveau imprudența de a se adresa lui.

La Paris, ținea de-asemena un birou și ca să înșele buna credință a celor ce veneau să-i cercezeze mersul afacerilor, instalase un telefon dublu cu cabine separate și era în stare să vorbească în același timp cu cele mai mari case din centrele

reza! dar de data aceea eram acolo, am văzut totul; am văzut pe acea femeie când se aruncă la gâtul acelu om, am privit-o drept în ochi — am numărat sărutările furioase ce i-le-a întipărit pe fruntea și pieptul acelu om, — am auzit țipetele sale, — le aud încă — nu credeam ca o față omească să se poată transfigura în acel mod și ce strigăte și sughituri de bucurie ca acele ar fi putut eși din acel pept ca de cretă, fără să'l spargă! Nu credeam că se poate să fie frumos, fericiți, glorioși cum era acel om când își trecu o mână prin părul părilit — își miroși mâna — și începu să ridă!

Tereza era mișcată.

— Eu mă întorsei acasă, — continuă Mario — trist și plin de dispreț cătră mine însumi, ca și cum aș fi comis o faptă rușinoasă. Mă gândeam la acel om și mi' pare că sunt mai mic decât un verne pe lângă dânsul. Mă gândeam la studiile mele și la micile mele satisfacțiuni de amor propriu și orice lucru îmi părea rece și meschin în comparație cu bucuria neefărșită ce o lăsa să'mi scape. Intrat în casă, aprinsei lumina și mă lăsa să cad pe un fotoliu, spunându'mi mie însumi: — Bravo! Iată pedestalul tău! — Auziam voci în stradă, cari îmi păreau ecoul țipetelor mamei și a mulțimei și de toate părțile vedeam acea fereastră înfocată, scara, omul care se suia. Deodată lăsa ochii să cadă pe măsuță, erau hârtii împrăștiate, nu'mi aminteam ce fusese, privii... Erau paginile unui manuscris, în care spuneau mii de lucruri frumoase relativ la amorul matern, la

virtutea sacrificiului, la generozitate, la curaj. Ce să'ți spun în sfârșit! Acele cuvinte, în acel moment, îmi făcură efectul unei înșelăciuni joshnice, a unei ambițiuni ipocrite și sfruntate; simțeam că mi-se sue sângele în obraz; aruncaii la pământ acel mămunchi de foi...

Tereza îi puse o mână la gură.

— Și scuipai deasupra de trei ori! adause Mario, respingând mâna.

— Na, Mario! — exclamă Tereza — nu spune lucruri de acestea.

— Lasă-mă să le spun, — răspuse Mario, cu un suris meschin și drăgăstos; — acesta e unul din momentele frumoase ale vieții mele. Și acum pricepi de ce'mi pare o înșelătorie a serie ceiaoe nu fac?

— Și cu toate astea! — îi spuse Tereza privindul în ochi, după câteva minute de tăcere, — și cu toate astea mâne tu vei serie.

Mario strinse din umeri.

— Da, vei serie, — reluă Tereza, — pentru că eu sunt femeia care găsesc în capul meu mic, motive convingătoare de opus la toate acele ce mi le-ai spus până acuma ca să'mi probezi că nu mai trebuie să serii.

— Să le auzim.

— Dar nu îndrăznesc să ți-le spun pentru că... nu știu să mă exprim; sunt cam simplă... nu mă pricep în de ale literaturii.

— Crezi în îngeri?

— Eu da.

— Și crezi că îngerii se pricep la literatură?

Tereza surise și continuă: — Ei bine, iată ideea mea. Zici că ar trebui ca numai oamenii cei mari să serie și lucrul acesta nu'mi pare drept. În lumea asta sunt atâtea suflete cari se aseamănă, cari trăesc în același mod, cari văd lucrurile în de aceeași parte, cari au până și aceleași slăbiciuni. Ei bine, aceste suflete se caută și când se întâlnesc, chiar într'o pagină a unei cărți se bucură, și se împrietenesc cu acela care a scris acea pagină, ca un bun prieten. Scriitorii cei mari îmbrățișează un mare număr din aceste suflete, pentru că îmbrățișează natura sub foarte multe aspecte, Scriitorii cari vin după dânsii îmbrățișează mai puțin; dar ajunge acest puțin ca să aibă rațiune să existe și dânsii. Scriitorii mari deșteaptă mirarea, entuziasmul; alții numai afecția și simpatia. Ei bine, chiar făcând să nască o simpatie, îmi pare că e un efect care justifică un volum, pentru că simpatia e o dispoziție binevoitoare a inimei și o dispoziție binevoitoare e jumătatea unei fapte bune. Și apoi, pentru ce marele trebuie să excludă pe cel mic? și frumosul superlativ să excludă grațiosul? N'ar trebui să existe margherite și viorele pentru că sunt trandafirii și floarea-soarelui? Poate ca poemul lui Dante să mă împiedece să plâng și să simt că am suflet cetind nuvelele lui Thonar? Când unul e sigur că cinci sute de persoane vor ceti aceia ce el serie, ori de câte ori le vine un sentiment bun, chiar de ar fi relativ la două licăriri cari trec, trebuie să serie; și dacă între-

Europei, de telege, răspun vinta afacerii Londra, Berlinul său as Clientii cont așa bine cap telefonului e tante consid

Deși insu de pe care trecută de ci câteva sute o văduvă și de

Profitân

seso să fie p manuel și c invenție a sa banii în dif chiar că reu bani până ș complice ch Sale!

Acum că tituie o soci nezueta, dar într'un ziar șelătorii co Lucea și To aceste nu-s venturierul

Se spun mai însemn diolomatică grandioasă, tați alături bunătăți. M și negustori tuma așteap

Dar e ș sfoară chia sese trimis plomatică l printr'o tel nezueta că a murit. F sennată, g la New-Yo coteala sta

buintează

transmite de persoar buintată. faci, mi-se bune nu se trezi afect invidia su sunt fapte de a sta o unui mace produs ac uitate? Că Oare nu pentru ur Cine, mai ruri, căno de câte or țele desche

— Ter Tereza, nu țez că az dieta; dac înțeles eu bea.

— Și chii când mâna Ma aci inspi va răspu că voi ser multămit

— spune

Mario

ei și răm

În sfâr

ingerul?

— O

picioare

pe piept:

Mikar

Europei, de unde primea, cum prea bine se înțelege, răspunsurile cele mai favorabile în privința afacerilor de cari se interesa. Numai că din Londra, Berlin ș. a. nu-i răspundea decât funcționarul său ascuns în cabina telefonică de alături! Clientii contelui plecau încântați că și-au plasat așa bine capitalurile și se minunau de progresele telefonului care se auzea așa de lămurit dela distanțe considerabile!

Deși însurat, era în căutarea unei bune partide pe care a și găsit-o în persoana unei văduve trecută de cincizeci de ani, dar care avea o dotă de câteva sute de mii de lei. Acum, văduva a rămas văduvă și de dotă!...

Profitând de relațiile sale, contele Orsi ajunsesse să fie primit în audiență de regele Victor Emanuel și chiar de Papa, cărui i-a prezentat o invenție a sa, un fel de pușculițe, bune de păstrat banii în diferitele institutivitate religioase. Se pare chiar că reușise să înșele cu sume însemnate de bani până și pe câțiva cardinali și că a avut de complice chiar pe unul din prelații Sanctității Sale!

Acum câțiva timp contele Orsi încercă să constituie o societate pentru aducerea cafelei din Venezuela, dar în ultimul moment apără o notiță într'un ziar comercial, care amintea de niște înșelătorii comise de genialul interpretzător la Lucca și Torino și proiectul căzu în baltă! Toate acestea nu s'au nimerit pe lângă isprăvile făcute de aventurierul conte în Venezuela.

Se spune că într'o bună zi Orsi invită pe cele mai însemnate personalități din lumea politică și diplomatică a republicii americane la o serbare grandioasă. O orchestră aleasă delectă pe invitați alături de masa încălecată cu fel de fel de bunătăți. Muzicanții ca și chelnerii cari au servit și negustorul dela care s'au adus mâncarea și beutura așteaptă încă să fie achitați!

Dar e și mai nostim, cum contele a tras pe sfoară chiar pe guvernatorul din Venezuela. Fusesse trimis să îndeplinească o misiune delicată diplomatică la New-York. Abia ajuns acolo, anunță printr'o telegramă pe președintele republicii Venezuela că amicul și consilierul său, Contele Orsi, a murit. Foarte îndurerat de o pierdere așa de însemnată, generalul Crespo răspunde că i s'au făcut la New-York o înmormântare grandioasă pe socoteala statului și trimise în acest scop suma ne-

cesară. Contele Orsi, care ena sănătos tun, încasă banii trimiși pentru înmormântarea lui și după trei luni de zile se prezintă din nou în fața generalului, care de bucurie că nu i s'au prăpădit sfătuitorul, îl iertă pentru farsa ce-i jucase!

Pare, de altfel, că a păcăli pe cunoscuții săi, era o specialitate la contele Orsi. Odată, pe când traversă Atlanticul făcând cunoștință pe bordul vaporului cu un englez, cu care legă prietenie îndată. La sfârșitul călătoriei, când să se despartă, contele voi să petreacă cu prietenul său și invită pe englez la restaurantul vaporului, unde îi oferă un prânz copios, care se încheie cu ciocniri de pahare și cu deșertarea câtorva sticle de șampanie.

Intre timp vaporul ancorase și contele Orsi se grăbi să se scoboare pe uscat. Chelnerul prezentă englezului rămas înmormurit contul, care se ridicase la vre-o sută de lei! Englezul tăcu și plăti frumusele prânzul ce-i oferise ilustrul funcționar al republicii Venezuela.

De altfel din Venezuela, numai de bună voie nu plecase. Când era gata să fie prins și arestat pentru numeroasele înșelătorii comise acolo se prefăcu că se sinucide. Poliția găsi lângă cadavrului mai mulți amici de-ai sinucisului, care povestiră cum că Orsi se otrăvise. Fu transportat într'o capelă a cimitirului de unde, peste noapte, complicitii săi îi dădură drumul și-l imbarcară pentru Europa.

Intors în patrie, nu se lăsă de meseria atât de productivă ce practicase în Noul continent și cine știe cât ar mai fi continuat să exploateze naivitatea oamenilor, dacă un biet funcționar al său, tras pe sfoară cu câteva mii de lei nu l-ar fi dat pe mâna poliției.

Acum reclamațiile în contra lui eurg și ziarele au început a povesti zilnic o adevărată Orsiadă, care face deliciile cititorilor italieni.

Roma, iunie 1912.

Tiberinus.

O probă de mentalitate.

Ședința camerii magnaților.

— Situația politică. —

Arad, 15 Iunie.

Decamdată partidele ungurești. — în primul loc chiar cele din opoziție — au răgaz să țipe și să injure. Au un bun prilej să-și descarce sufletul, să se răsbune pentru înfrângerea îndurată din partea guvernului și a contelui Tisza. S'a găsit anume un paratoner pentru deslănțuirea atâtor patimi strivite de pumnul grofului bihorean. Acelaș paratoner ca întotdeauna: camera austriacă.

Pentru un străin de mentalitatea ungurească înjurăturile presei ungurești opoziționiste, chiar acum în situația dată, atitudinea aceasta ar fi de sigur o grea enigmă. Pentru că e un lucru cel puțin lipsit de cea mai elementară logică să injuri pe cineva, când acel cineva face aceleș eforturi ca tine împotriva unui rău comun. Dar trebuie să cunoști această celebră mentalitate ca s'o înțelegi.

Ce face azi camera austriacă? Încearcă să zădărnicească cu aceleș mijloace extreme ca obstrucția maghiară reformele militare. În altă parte a ziarului nostru s'au putut ceti și ieri și se poate ceti și azi despre lupta unor partide politice din Austria împotriva reformelor militare. Sunt, firește și în Austria scene cari răstoarnă normele unei vieți parlamentare sănătoase. Degenerări ca cele din camera ungară, totuși nici închipui nu se pot dincolo de Leita. Și cu toată conștiința decăderii lor absolute partidele ungurești au tupeul să strige: *Idată anarhia parlamentului austriac, iată dovada desăvârșită despre ce*

pot să fie urmările votului universal.

Uită, suratele, și uită în chip bine premeditat, că în Austria alte sunt și că prea numeroase sunt cauzele cari par a statornici o viață parlamentară nenormală. Uită, că ceia ce e nenormal în această viață își are izvorul nu în sistemul parlamentar, ci afară în multiplele stări în fermentație din imperiu. Dar uită, în acelaș timp, fărâșurile mironosițe, că o comparație între viața celor două parlamente ar putea, pe drept cuvânt, să le imbujoreze obraji de rușine, dacă, în genere acest sentiment frumos ar mai putea să încolțească în sufletul lor pustiit de-atâta alai al minciunii.

Și dacă lupta opoziției ungurești împotriva reformelor militare a fost o luptă dictată de convingeri adevărate, pentru ce atâta hulă asupra parlamentului austriac, când acesta luptă împotriva celorăș reforme militare? Ori, poate, ziarele opoziționiste, au revenit în acest scurt restimp, la sentimente mai — iertătoare, recunoscând în sfârșit în mod sincer, că reformele militare sunt cea mai mare cucerire a maghiarizmului, dela 1867 încoace? Nu. Ele fac acelaș șgomot asurzitor ca și zilele trecute și stăruie cu o îndârjire supremă, ca și în camera magnaților, în ședința de azi, să se dea aceiaș luptă disperată împotriva reformelor votate cu „desconsiderarea constituției”. Noi înțelegem până 'n cutele ei cele mai ascunse mentalitatea politică ungurească și înțelegem deplin teama lor de reforma electorală democratică, teamă, care țipă prea suspect decât să nu fie recunoscută.

Reformele militare, durere, sunt în Austria la adăpostul §-ului 14 și nu sunt multe speranțe, că n'ar putea să fie adoptate.

Vor fi ele adoptate și de camera magnaților în ședința de azi. Adevărat că aceleăș ziare țin să ne asigure că până și înalții prelați catolici, de pildă un Prohászka, un Majláth, alături cu magnați ca Pronay, Károly etc. vor „obstrua” proiectele, zădărniceind votarea lor. Suntem dispuși însă iarăși durere, — să credem însă asigurărilor guvernului, că odioasele reforme vor fi votate, încă în ședința de azi. Nu sunt aceste reforme atât de temute de magnați ca reformele civile de sub Wekerle și nici acele n'au putut fi zădărniceite, cu toate că prelații aveau atunci mandat împotriva lor chiar dela Roma.

Guvernul va trece senin înainte. — asistența a mii de baionete s'a dovedit atât de efectivă.

Ședința senatului.

Încă dela orele 9 piața din fața parlamentului e ocupată de poliție și jandarmerie. Militia deasemenea e consemnată în cazarmă. N'a fost însă nevoie de măsurile acestea preventive, fiindcă afară de câțiva curioși cari veniseră să admire pompa magnaților, publicul s'a ținut departe de parlament.

Pe la orele 10 încep încetul cu încetul să se adune membrii casei magnaților. Automobile elegante și trăsurile lustruite aduc în zbor pe magnații și episcopii țării în fața parlamentului. Dintre membrii români ai casei magnaților iam parte la ședință P. S. Lőr episcopii D. Radu, Ioan I. Papp și V. Hossá.

La orle 11 sunt de față peste 150 de membri. Într'un colț contele Zichy dă explicații cu privire la modul ilegal cum au fost votate proiectele militare. Dintre episcopii romano-catolici cari-l înconjoară, singur Prohászka, cunoscut pentru credințele sale avansate, face semne de aprobare.

buintează toată viața sa ca să scrie lucruri cari transmit un sentiment de bunătate în cinci sute de persoane, viața lui mi-se pare că e bine întrebuințată. Iar în ceiace privește a scrie ceiace nu faci, mi-se pare că tu nici nu ai dreptate; faptele bune nu se fac numai cu curaj și cu sacrificii; a trezi afecțiuni gentile, a consola, a întineri, a înviora sufletul unuia pentru moment chiar, sunt fapte bune tot atât de apreciate ca și aceia de a sta o lună fără a fuma pentru a face un cadou unui maestru. Ce împoartă dacă un volum care a produs aceste efecte după un anumit timp sunt uitate? Câte fapte bune nu se uită în fiecare zi? Oare nu ar trebui să se facă fapte bune decât pentru urmași? Dar de ce mă perd în motive? Cine, mai mult decât tine simțea aceste adevăruri, când seriai primele lucrări ale tale și ori de câte ori sfârșeau vre-una apăreai aci, cu brațele deschise și cu fața veselă și mi spuneai:

— Tereza, cât de rău mi-ar părea să mor! — Tereza, nu mi spune că sunt mândru; te încredințez că azi în mine e un inger, el era care mi dicta; dacă nu am scris mai bine, e pentru că am înțeles eu greșit poate, atâta de repede îmi vorbea.

— Și vezi că încă și acum îți strălucesc ochii când auzi căți amintesc acele zile. — Dă mi mâna Mario — reiați curajul și credința — caută aci inspirațiunea — în inimă — ai să vezi căți va răspunde: — forța ta e aci; — promite-mi că vei scrie încă, — că te vei întoarce din nou aci mulțumit și glorios ca să fii sărutat pe frunte, — spune-mi că auzi ingerul, Mario!

Mario, mișcat, își apleacă capul pe pieptul ei și rămase multă vreme nemișcat și gânditor.

În sfârșit Tereza îi murmură la ureche: — Și ingerul?

— Oh! da! — strigă Mario ridicându-se în picioare cu fața însemnată și bătându-se cu mâna pe piept: — există încă.

Mikano, Mai 1912.

lemă de
la noi o
colul de

l e de-
ritriți de
nea bār-
a făcia

Căciula.

ma

ca contele
i a comis
capitaliști
a consta-
ocilor de
menilor ca

mitoare și
u pe plac.
și o înfă-
relații cu
le lumei.

meni cari
dar cari
mai astfel
sume con-
vedit că
celaș timp
călătorii
trăgea la
t antrepe-
venituri
clientilor
zare com-

aponez a
de lei ca
Port-Art-
erități hote-
cazin pe
La Roma
strucții de
banii ace-
esa lui.

u și ca să
să-i cerce-
fon dublu
vorbească
n centrele

literatură?
bine, iată
amenii cei
are drept.
i se ase-
vād lucru-
și aceleași
cauță și
unei cărți
are a scris
ii cei mari
te suflute.
rte multe
i îmbrăți-
puțin ca
Scritorii
mul; al-
Ei bine,
pare că e
trucă sim-
nimei și o
fapte bune.
ludă pe cel
grațiosul?

orele pen-
lui? Poate
e să plâng
e lui Tho-
e persoane
ori le vine
iv la două
dacă între-

Debatere agitată.

Ni-se telegrafiază: Ședința casei magnaților a fost deschisă la orele 11 și jum. de către președintele Albin Csáky. Spiritele sunt foarte agitate. Discuția a fost începută de către opoziție prin oratorii: contele Hadik, Aurel Dessewffy, contele Vignyázo, cari au atacat cu multă violență proiectul și guvernul.

Pe lângă proiect au vorbit: contele R. Zselénszky, B. Vavrik și L. Lukács. Discuția devenind tot mai vehementă la orele 5 d. a. președintele a suspendat ședința. La orele 5 și jum. ședința a fost redeschisă. Votarea se va face spre seară.

După Dessewffy vorbește bătrînul trecut de 80 de ani Ernusz și spune că deși abia vede, totuși a venit la ședință ca să voteze reforma militară care, zice, va pune capăt frecărilor ce de 13 ani împiedică activitatea normală a camerei ungare, și va restabili în sfârșit mult dorita pace în viața parlamentară a Ungariei.

Guvernul va avea cel puțin 90—100 de voturi, pe când opoziția cel mult 50—60.

Scrisoare din Budapesta

Bilanțul activității culturale și sociale din acest an a tinerimii noastre universitare.

Budapesta, 14 Iunie.

Terminându-se anul didactic, tinerimea noastră universitară din Viena, Budapesta și Cluj se reîntoarce acasă, pentru a-și găsi liniștea și recrearea după muncă încordată și sbucium istovitor. Ar fi poate cu cale să spunem cu acest prilej câteva cuvinte despre frumoasa menire culturală și socială a tinerimii în organismul societății noastre.

Deocamdată însă nu ne rostim asupra activității publice a tinerimii noastre din acest an, dorind să așteptăm mai înainte apariția almanahurilor ce le vor da în curînd societățile academice „România Jună” și „Petru Maior”, cari au să ne dea oglinda fidelă a activității culturale și sociale a tinerimii noastre.

După cum suntem informați almanahul jubilar al „României June” redactată de d. Ion Grămadă va fi o lucrare mai mare, care va cuprinde toate momentele de importanță din viața societății „România Jună”, iar memorialul jubilar al soc. „Petru Maior” va fi o broșură ocazională care va reoglîndi activitatea generației de azi și câteva articole scrise de bărbății noștri de seamă anume pentru memorial.

Faptul în sine, că ambele societăți studențești au hotărît să dea seamă obștei românești asupra activității desfășurate, prin edarea unui almanah, vedește îndeajuns, că tinerimea în acest an a avut succese frumoase și a realizat îndrăznețe planuri. Răsfoind broșurile societăților noastre studențești vom fi în situația de a stabili măsura, în care au satisfăcut așteptărilor legitime. Și în aceeași vreme vom putea stabili, că în ce măsură s'a dat mână de ajutor și încurajare simțită tinerimii din partea celor chemați și din partea marlei publice.

Căci instituțiunile, alcătuite de tinerimea noastră nu au ajuns încă în stadiul acela încât fără de a fi avizate la sprijinul direct al obștei, să-și poată împlini menirea.

Presa noastră are datoria de a prilejui — prin continua dezbateră a problemelor tinerimii — contactul tot mai viu dintre tinerime și marele public, ca tinerimea grupată în societățile „România Jună”, „Petru Maior” și „Eminescu” să nu-și mai cheltuiască forțele fără de a obține succesele dorite cum s'a întâmplat nu odată în trecut.

Ar fi într'adevăr timpul suprem, mai ales în

acest an, când societățile „România Jună” și „Petru Maior” au ajuns la răsăntia jubilară, să ne gândim la mijloacele și modalitățile, prin cari am putea posibilita sistemizarea mișcării culturale a tinerimii după un plan anumit, temeinic conceput, ca în sfârșit să facem trecerea de mult dorită dela efemer la dăinuitor.

Cerdac.

Echilibrul naval în Mediterana

Monstruoasa Concurență. Noua formă a tributului de sânge.

Pe măsură ce perioada de pace prin care trecem astăzi se prelungește, în aceeași măsură monstruoasa concurență dintre puteri, pentru armamente și pregătiri de război crește apăsând popoarele în proporții ne mai cunoscute omenirii.

Nu este seziunea într'o cameră, a vreunei mari sau mici puteri, în care să nu se proclame că apărarea națională este compromisă și să nu seceră iarăși și iarăși noi jertfe, pentru noi înarmări.

Se cunoaște în privința această concurență dintre Germania și Anglia pentru sporirea flotelor respective.

Abia adie câte un zvon de înțelegere, de conținere a acestei furioase întreceri care apasă cele două națiuni cu toată imensa greutate a miliardelor ce neconțin trebuie să și-le stoarcă din sânge și din nou se ridică glasul implacabil care cere tot alte jertfe.

Dar alături cu această concurență veche, vecinic reînviată de care după sesiunile budgetare în care s'au desbătut și s'au votat creditele cerute de fie-care țară, iată că își face acum drum o altă preocupare, ca și cum ar fi un blestăm dat de Dumnezeu ca opinia publică să nu aibe nici un moment de liniște în fața molohului care înghite atâta energie omenească.

Strigătul de alarmă pornește iarăși din Anglia îngrijorată de echilibrul forțelor din Marea Mediterană, schimbat în urma marilor cuceriri italiene.

Acest strigăt de alarmă a avut echou și în presa italiană și acum din nou s'a încins pasionată, discuția asupra poziției ce o au diferitele puteri respective, din nou se vorbește de război, din nou se cer credite.

Iată câteva voci de presă pe care le luăm după ziarul „Temps”:

Discuțiunile presei franceze și engleze asupra echilibrului naval în Marea Mediterană sunt urmărite cu multă atenție în Italia.

Revista Nautica dirijată de către deputatul Fidi Palma, raportorul bugetului marinei în Camera Italiană zice că Italia ar trebui să aibe o flotă cu o dată și jumătate mai superioară celei austriace, astfel că cele două flote aliate să poată egala pe cea franceză.

Giornale D'Italia, declară că augmentarea marinei este necesară și că în curînd amiralitatea italiană va fi obligată să aleagă formula care convine mai bine Italiei pentru a proteja atât interesele sale mediteranee, constituite prin posesiunea Libiei, cât și intere-

sele sale adriatice constituite prin independența Albaniei de Austria.

Alte ziare încă fac să se prevadă o sporire a bugetului marinei italiene care se cifrează acum la 200.000 de milioane.

Pe lângă articolul din Revista Nautica, același F. di Palma publică în National Zeitung din Berlin un articol în care între altele spune următoarele:

„Posesiunea insulelor mării Egee, porturile din Tobruk și Bomba, vor fortifica în chip considerabil situația Italiei în Mediterana.

Italia caută să micșoreze sursele de conflict între Rusia și Austria, căci dacă de pildă Rusia ar voi să se instaleze în Mediterana, Austria ar profita imediat de acest pretext pentru a ocupa, după cum dovedește de mult timp, Sangiacul de Novi Bazar și a eși la Salonic.

Dacă Englitera ar trimite unele din unitățile sale navale în Mediterana, ea ar face focul.

Căpitanul Faber, care anul trecut a făcut senzaționale declarații asupra deplorabilei situații în care s'ar fi găsit în caz de război, — a făcut într'un discurs zilele trecute o tot atât de interesantă expunere asupra aspirațiilor Angliei în Mediterană.

Ideia dlui Churchill pare a fi de a voi să trimită escadra Mediterană la Gibraltar, părăsind astfel stăpânirea Mediteranei pe care am păstrat-o atât de mult. În 1914 Italia și Austria, care sunt aliații fermi ai Germaniei, vor avea în Mediterana flote combinate ale Angliei și Franței.

Care va fi atunci poziția noastră. Noi avem la Gibraltar destule trupe pentru a înarma convenabil forturile dacă ar izbucni războiul. Lipsesc garnizoanei din Malta 3 regimente și sute de artileriști. În Egipt armata de ocupație este total nesuficientă și noi n'avem artilerie engleză... Dacă războiul s'ar declara, flota franceză ar fi incapabilă de a ne ajuta mult timp, fiind ocupată pe coastele marocane.

Noi n'avem trupe și nici o flotă în Mediterană. Franța nu are de asemenea astfel că am fi amenințați să ni-se răpească Malta și Egiptul și drumul spre India.

Iată dar cele mai noi vești cu care se începe sezonul de vacanțe. Ele ne vorbesc de atmosferă, de groază și de praf de pușcă.

Ce va fi?

Ocoli-se-va războiul? Poate.

Dar ce folos? Nu este un război și mai îngrozitor această monstruoasă întrecere. Cu imensele capitale băgate în fierul și oțelul nimicitor, cu forțele paralizate în armate monstruoase și cari aplicate la producție, cu cât nu s'ar putea ridica prosperitatea popoarelor.

Câte mii și milioane de suflete nu pier tocmăi din cauza că această muncă absurdă nu e aplicată acolo unde trebuie.

Avem pace. Dar goana aceasta nu este un război cu mult mai cumplit decât orice alt război care în cel puțin un an s'a termina?

Nu e acesta un nou tribut de sânge și mai îngrozitor?

Cumpărare ocazională de puști de vânat!

Lancaster, cu țevă 16 fl., Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 fl., Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor fotoște 12 fl., Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 fl., Drilling-, Browning de 16 calib., Krupp ejector, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hamerles-Drilling, Springer și Kierner, revolvere, pistoale se află în preț ieftin la

Prăvălia de puști de vânat: RADO, Budapest, IV. T., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz- aparate fotografice. Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

Cronică externă.

Războiul tripolitan. În noaptea de Luni spre Marți au atacat trupele turcești din Tripolitania pe italienii de lângă Homs. Dar generalul italian Reissoli, îi preveni, și-i atacă dela spate. Lupta a fost foarte înverșunată și a durat dela 4 ore dim. până la 8 $\frac{1}{4}$, când Turcii și Arabii fură împrăștiți și zdrobiți de artileria italiană. Pierderile turcilor și arabilor sunt foarte mari. Oasa din apropiere e plină de cadavre. Din 421 de morți de pe înălțimile dela Lebda numai 209 au fost îngropați. Alte cadavre au fost furate de arabi, mulți morți zac însă și acuma pe câmp. Italianii euceră o mulțime de arme și munițiuni, în schimb pierdură 2 ofițeri și 29 soldați; răniți au fost 2 ofițeri și 57 de soldați. Trupele italiene sunt euperse de un entuziasm nespun de mare.

Politia din Salonie a expulzat în 12 l. c. eu forța pe italienii din acel oraș, transportându-i peste granița Greciei. Cei expulzați sunt vre-o 100 la număr și aparțin rasei spaniole (jidovești.)

Lupta pentru prezidenția Statelor-Unite. Ziarul american „New-York Herald” a publicat un conspect despre rezultatul alegerilor de delegați până de prezent. După conspectul acesta șansele cele mai bune le are Taft, cu tot rezultatul strălucit ce l-a repurtat Roosevelt la alegerea din statul Oio. Până acuma partidul republican are 4 candidați, dar nu e exclus că până la terminarea definitivă a alegerii tuturor delegaților să se ivească mai un al cincilea candidat.

Aderenții de ai lui Taft sunt aleși până de prezent 488, Roosevelt 424. La Follette 36, Cummins 10. Delegați republicani aleși cari încă nu s'au declarat nici pentru unul din aceștia sunt în număr de 60. Aceștia însă au fost aleși față cu aderenții lui Taft și astfel sunt contrari candidaturii acestuia.

Delegați democrați sunt aleși Clark 300, Wilson 199, Burke 167, Unterwood 85, Harmon 53, Marschall 30, Baldurin 14.

După starea de prezent partidul republican are cele mai multe șanse și lupta cea mai înverșunată se și desfășură în sânul acestui partid între aderenții lui Taft și Roosevelt. Dintre 262 delegați, a căror alegere a fost atăcată, au fost justificați de comitetul național republican 128 aderenți lui Taft și numai un aderent de alui Roosevelt. Imprejurarea aceasta i-a întărit și mai mult pe Rooseveltiști și e foarte probabil că va urma o desbinare în partidul republican, ce însă va face posibilă biruința partidului democrat, în care până acuma Clark se bucură de cei mai mulți aderenți.

Complicațiuni pe insula Samos. Ziarului „Secolo” i-se anunță din Atena, că fostul prim-ministru al insulei Samos, Sopolis, care după asasinarea principelui insulei Samos, prințul Copassias, a fost condamnat la moarte împreună cu mai mulți soți de ai lui, dar s'a refugiat, acuma pe neașteptate s'a reîntors, deși amnestia, care au votat-o parlamentul din Samos pentru condamnării politice, nu este încă sancționată de noul principe. Reîntoarcerea lui Sopolis a fost salutată de o mulțime mare. Principele i-a dat de știre fostului prim-ministru încă în portul Vati, ca să nu debarce pe țerm, dar Sopolis a răspuns, că după ce parlamentul a votat amnestia, el se reîntoarce în patria sa, prin urmare principele poate face ce îi place. Dacă reîntoarcerea lui nu-i spre plăcerea principelui, lui nu-i pasă mult de aceasta, deoarece nu principele ci el (Sopolis) este domnul situației.

Consulul austro-ungar s'a adresat prin o scrisoare cătră căpitanul vaporului care l-a adus pe Sopolis, ca să nu-i permită fostului prim-ministru debarcarea, ci să meargă cu vaporul pe marea liberă. Dar vre-o sută de insulani au grăbit într-o barcă înfrumusețată cu flori, la sosirea va-

porului în port, și luându-l pe Sopolis și soții săi l'au dus la țermure. Cu o însuflețire mare a fost primit Sopolis și mulțimea pretindea ca miliția turcească să părăsească insula. Principele a trimis 30 de soldați, cari să impresoare casa lui Sopolis, dar mulțimea fanatizată a alungat soldații și vre-o 150 de cetățeni inarmați s'au pus ca pază în jurul casei lui Sopolis.

Noul principe a declarat unui grec, că Sopolis și soții săi joacă o farsă periculoasă, dar se vor înșela amar, pentru că amnestia încă nu-i sancționată și astfel condamnații reînțorși vor putea fi deținuți. Auzind Sopolis declarația principelui a obiecționat îngâmflat: „Nu eu și soții mei să joacă cu focul, ci principele. Eu îl voi pune în prins are pe principe, pentru că își vindică drepturi, cari nu-i compet.”

Imprumutul Serbiei. Am amintit într'un număr trecut, că prim-ministru Serbiei, Milovanovic ameliorind-se într'u câva situația parlamentară, a convocat o conferință a șefilor de partide din scupștină, în care a căutat să-i câștige pe aceștia pentru votarea unui împrumut extraordinar. E interesant că guvernul intenționa la început votarea unui împrumut numai de 3 milioane și jumătate, mai târziu suma aceasta a urcat-o la 5 milioane, iar acuma după o telegramă sosită din Semlin comisia financiară a scupștinei care mai înainte a fost împotriva împrumutului, va propune spre primire un proiect înaintat de guvern cu privire la un împrumut de 21 milioane. În general se crede, că schimbarea aceasta repentină a fost cauzată de împrejurarea, că în parlamentul ungar au fost votate proiectele militare, cari în scurt timp vor fi lege, nepunându-se în cale nici o piedecă mai serioasă.

Și Serbia în urma acesteia nu voiește să întârzie cu desvoltarea armatei sale. Se zice, că aceasta ar fi fost argumentul puternic, cu care i-a captivat prim-ministru Milovanovic pe șefii partidelor pentru urgența unui împrumut extraordinar și atât de mare care de altcum va fi acoperit numai din bugetul anului viitor. Proiectul guvernului a făcut mare senzație. Guvernul s'arbeste va întrebuința împrumutul pentru procurarea de puști-revolver, de tunuri de munte, aeroplane militare și munițiuni.

Franța și puterile europene. În camera franceză s'a primit bugetul ministeriului de externe. În cursul dezbaterii prim-ministru Poincaré și în vorbirea sa a expus că Franța de prezent se află în relațiile cele mai excelente cu toate statele din Europa.

Cu privire la războiul italo-ture — prim-ministru a spus că Franța păstrază deplină neutralitate.

Incidentele cu vapoarele „Manouba” și „Catherine” a tulburat într'u câva buna relație cu Italia care de atunci încoaice s'a restabilit deplin. El speră că înțelegerea cu Spania se va realiza în cel mai apropiat viitor. Relația dintre Franța și Germania se bazează pe bunăîncredere reciprocă. În chestiile privitoare la Marocco va decide un arbitraj. Statul francez prin alianța cu Rusia și prin prietenia cu Anglia contribuie esențial la menținerea păcii și nu-i stă nimănu în cale. La sfârșitul vorbirii sale — prim-ministru Poincaré — a declarat că toate celelalte vor dori alianța și înțelegerea cu Franța pentru puterea ei.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI- 11

TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Declarație.

Onorată Redacțiune!

In numărul de azi al ziarului local maghiar se publică o rugare iscălită de mai mulți avocați și adresată presidiului camerei advocatiale din Arad, în care se cere convocarea unei adunări extraordinare în scopul de a lua poziție față de evenimentele mai recente petrecute în camera din Budapesta. Această rugare este iscălită și de mine.

Pentru a evita orice fel de nedumeriri, țin a da în această chestie unele deslușiri:

Intr'o seară, când grăbeam cătră casă, mă întâlnesc cu colegul dl Ștefan Priegl, care m'a rugat să iscălesc și eu o rugare, prin care mai mulți avocați cer dela presidiul camerei advocatiale ținerea unei adunări extraordinare. Unicul obiect ar fi a lua poziție față de evenimentele petrecute în parlament.

Deoarece mă grăbeam și dl dr. Priegl era încunjurat de mai mulți avocați, l'am întrebat că acea rugare — pe care de altcum nu am cetit-o — nu cumva conține ceva contrar principiilor mele și partidului meu? Primind răspuns mulțumitor, am subscris și eu rugarea, mai ales că mă bucuram că mi-se va da un bun prilej să dovedesc înaintea unui colegiu distins, pe ce baze șubrede este așezată într-oaga constituție a țării și a-i arăta, că dacă tirania guvernăntilor, aplicată chiar și în felul blând, cum s'a întâmplat cu opoziția maghiară din parlament, îi doare pe maghiari, cu cât mai grozavă este tirania brutală aplicată fără scrupule față de naționalități!

Cetind în ziare rugarea dlui dr. Priegl și soții, pe care în pripă nu o cetisem la iscălire, aflu, că acea conține și propuneri pozitive, cu cari eu nu mă identific; — declar deci că încât nu voi fi împiedecat, mă voi prezenta acolo și voiu preciza punctul nostru de vedere, de altfel foarte clar și anume, că condamnarea procedurii guvernăntilor însannează totodată și osândirea opoziției coaliate maghiare, care opoziție fiind la putere, a fost față de noi cu mult mai necruțătoare, de cum sunț guvernăntii actuali față de opoziția maghiară.

Cu deosebită, stîmă:

Dr. Ștefan C. Pop.
deputat dietal.

Gloria militară

Statele europene din timpul cruciadelor — exceptând Franța — nu suferă nici o comparație teritorială cu înfățișarea lor de astăzi. Statele politice de azi s'au înființat și desvoltat în ultimele șase secole.

Dacă observăm cineva o hartă dela finitul secolului al XIII-lea va vedea că pe imensul teritor al Tarilor se întindea imperiul mongolilor, imperiul tatarilor.

Care sunt virtuțile la adăpostul cărora s'au născut și au crescut aceste state europene?

Fără îndoială că în primul plan sunt virtuțile militare.

Celelalte manifestări ale spiritului omeneș ca poezia, artele, științele, comerțul sunt niște ornamente frumoase și folositoare ce se pot desvolta și înflori numai la adăpostul armelor.

Justiția ar fi numai un cuvânt, de fapt n'ar exista, dacă brațul armat al societății n'ar garanta sancțiunea hotărîrilor sale.

Germania actuală, un stat mare, bogat și civilizat cu ce-și sprijină înflorirea sa?

Cu cei șapte sute mii oameni, armați cu armele cele mai moderne și pregătiți a-și sacrifica viața pentru binele comun german.

Așa se explică cum chiar în timpul nostru, nobleța armelor are precădere față cu celelalte manifestări omenești. Virtuțile militare asigură binele comun.

Principatele române s'au întemeiat în ultimele șase secole. Să vedem sub raportul virtuților

!! Gratis nicăiri !!

dar cu prețuri ieftine

DANTELE, CORDELE, ARTICLI, ȚESUȚI, se capătă nu-

mai în filiala magazinului Budapestan de dantele în ARAD,

bulevardul Andrássy numărul 20 [Palatul El. Fischer].

militare cum stau basarabeni, moldovenii dintre Prut și Nistru, față cu Rușii.

Se pune o întrebare. Este posibilă o comparație dintre generalul conducător al trupelor din veacul al XIII-lea și veacul al XX-lea?

De sigur că da.

Este un fond comun al geniului militar care este independent de arme: e forța morală a generalului și a trupelor? Numai cu acest element comun tuturor epocilor care trece înaintea capacității tehnice să poată judeca și compara un Gustave Adolf cu un Kuropatkine.

Istoria ne spune că trupele lui Gustave Adolf erau așa de disciplinate în cât în orașe luate cu asalt după două ore dela intrarea trupelor comertul și toată viața orașului își relua cursul obișnuit; pe când ordinele și contra ordinele unui Kuropatkine și lipsa lui de autoritate a adus dezastrul dela Mukden.

Toți oamenii de arme sunt convingși că în manifestările geniului militar al popoarelor forța morală trece înaintea armarmentului și capacității tehnice a trupelor și a generalului.

În ultimele șase secole diversele popoare europene se pot mândri cu multe genii militare.

Francezii au avut o serie de mari generali din cari cel mai culminant e Napoleon.

Prusienii au avut un Frideric al II-lea, un Moltke; austriecii pe prințul Eugen; polonii pe Sobieski; anglo-saxonii pe Wellington; suedezii pe Gustave Adolf, pe Carol al XII-lea; otomanii au avut o serie de sultani unul mai brav decât altul și din care unul singur, Soliman al II-lea a comandat în persoană patruzeci și șase de bătălii; românii au avut pe Mircea, pe Huniade, pe Mihai Viteazu, pe Ștefan cel Mare; rușii pe cine au avut?

Generalii ruși Suravof, Cutuzof, Kuropatkine, Petru cel mare, nu suferă nici o comparație cu generalii mari ai celorlalte popoare.

Ce bătălii celebre au fost câștigate de trupele rusești în aceste din urmă șase secole?

Nu se cunosc.

Să cităm după Rambaud bătălia din timpul lui Ivan cel Mare contra hordeii tătarilor în urma căreia moscoviții s'au liberat de sub tătari.

La a cincisprezecea zi — serie Rambaud — fluviile s'au acoperit cu ghețuri. Marele principe dădu ordin de a se da trupele mai înapoi. În acest moment o panică neexplicabilă cuprinsese pe amândouă armatele: rusul și tătarul fugeau unul de altul fără a fi urmăriți (anul dela Hristos 1480). Hanul se salvase la hordă. Astfel fu ultima mare invaziune a cavalerilor de Kiptchak. În acest mod puțin eroic se sfărâma jugul mongol sub care Rusia a gemut aproape trei secole.

Așa se exprimă textual Rambaud.

Pentru a vedea diferența între cele două popoare, basarabeni și ruși, sub raportul gloriei militare vom examina două bătălii celebre: Pultava din 1709 și Rahova 1475.

Mai întâi credem necesar să precizăm locul unde a fost lupta din ianuarie 1475 dintre moldovenii și turcii, ca să putem înțelege mai bine celebra bătălie moldoveană.

Cronicarul polon Dlugos, fost mare cancelar al Poloniei, fost arhiepiscop de Lemberg, care trăia în timpul bătăliei, o fixează astfel:

Lângă lacul Racowycz și fluviul Berlad.

Cronicarul moldovean Grigore Ureke care a trăit la începutul veacului al XVII-lea, spune că bătălia a avut loc:

La podul Inalt, la Vaslui.

Istoricii din timpul nostru au urmat pe Ureke. De fapt aceasta nu diferă de cronicarul polon dar istoricii de azi au căzut în eroare din cauza unui pod de piatră ce este mai sus de orașul Vaslui.

Ureke ne spune că Ștefan și-a strâns oștile sale mai sus de Vaslui. Și că turcii, înfrinți pe câmpul de bătălie „au luat-o în jos dela Podul Inalt prin pădure; și au ieșit unde porcede apa Similei, în ținutul Tutovei; acolo în legea lor, au dat laudă Domnului, că s'au văzut ieșiți la lume”.

După ce arată peripețiile goanei turcilor, cronicarul Ureke scrie:

„Atunci întorcându-se Ștefan Vodă și mergând pe apa Bârladului în sus, și plăcându-i locul de isbândă cu noroc ce au biruit pe turci și pre munteni, au început a zidiri biserica Sfântul Ioan Prediticii, în târg în Vaslui, dând laudă lui Dumnezeu”.

Din aceasta se vede că atât după cronicarul polon Dlugos cât și după cronicarul moldovean Grigore Ureke, locul de bătălie corespunde șesului din fața orașului Vaslui.

E drept să ne mirăm de fragilitatea lucrurilor omenești când vedem cum în cursul vremii s'a pierdut până și amintirea exactă a locului unde s'a dat această bătălie.

După cronicarii Dlugos și Ureke, locul se cunoaște bine.

În adevăr configurația terenului în curs de patru secole s'a schimbat. Pădurile și luncile de atunci s'au tăiat prin această regimul apelor s'a prefăcut și ca urmare lacul de care vorbește Dlugos nu mai există.

Să examinăm șesul din fața Vasluiului.

La sud de orașul Vaslui se întâlnește trei văi: valea apei Bârladului care curge dela nord-vest către est.

Valea apei Vasluiului care curge dela nord către sud; și

Valea apei Rahova care curge dela vest către est.

Lacul ori balta, ori iazul Racowycz a fost de sigur la vărsarea văii Rahova în valea Bârladului. Actualmente, după hărțile statului-major al armatei române la unghiul sudic făcut de valea Rahovei cu șesul Bârladului, cotele hărții arată o adâncitură de teren față cu șesul Bârladului, deși în curs de patru secole apele au cărat mult pământ din deal la vale ca să infunde vechiul lac Racova.

Fuga turcilor peste ghița lacului, în care lac s'au înecat mulți turci după cum spune istoria, a fost în direcția sud-vest până la izvorul Similei, distanță de zece kilometri peste dealurile și pădurile ce sunt la sudul văii Rahova.

Când cronicarul Ureke spune că lui Ștefan Vodă i-a plăcut locul dintre apa Bârladului și apa Vasluiului pentru că a biruit pe turci, arată destul de lămurit unde s'a desfășurat lupta.

Fără îndoială pe șesul din fața Vasluiului s'a desfășurat celebra bătălie din ianuarie 1475 dintre turci și moldovenii.

Teodor Criveț.

Pentru frații rămași pe drumuri peritori de foame.

Glasul de desnaideje al fraților noștri inundați, a găsit răsunetul ce se cuvine în masa vestică gata la jertfă a publicului nostru român.

Toate sufletele nobile, toate inimile simțitoare se grăbesc a-și trimite obolul lor mănuitor, pentru că nicio dată cauză mai demnă de jertfă nu a solicitat dărnicia cuiva.

Este în joc existența a mii de frați de ai noștri, care pier de foame și de lipsă de adăpost.

Semnaland pilda generoșilor donatori de până acum, rugăm toată suflarea românească de pretutindeni să-i imiteze, pentru că este nevoie de ajutorul tuturor spre a se acoperi marea gol, lașat de cumplitul dezastru.

Fără de o asemenea pildă de solidaritate zădarnică va rămânea speranța noastră de a contribui la ușurarea soartei lor.

Facem deci încă odată apel la toți românii și la toți oamenii de inimă; rugăm săracii și bogății să ne trimită obolul, scăpând din ghiarele morții atâtea zeci de mii de suflete capabile de a munci și de a desvolta energia națională.

Sumele se primesc la adm. „Românul” Zrinyi utca Nr. 1. Arad — Ungaria.

La administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele contribuții:

Transport	2706.64
Dela Locotinent-colonel D. Florian și soția, Crkvice, pt. victimele potopului	40.—
Dr. Laurențiu Pop, avocat Abrud, pt. inundării din Bănat	50.—
Familia Ruga, Jimbolia, pt. românii imundați	10.—
Sofia Ittu, Arad, pt. frații rămași pe drumuri	10.—
Total	2816.64

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Iunie n. 1912

Redacțional.

Incepând cu ziua de 15 iunie n. conducerea redacției ziarului „Românul” a primit o d. Ioan Montani. Tot în aceea zi a intrat ca membru intern la redacția acestui ziar d. Ioan Grămadă, apreciatul publicist bucovinean.

D. Dr. I. Lupăș pentru fondul ziaristilor români din Ungaria. Cel mai destoinic dintre tinerii istorici din Ardeal, dl dr. I. Lupăș, membru coresp. al Academiei Române a scos o broșură interesantă despre „Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici și Ioan Bob la curtea din Viena în anul 1792”. Această importantă contribuție la istoria politică și religioasă a românilor de sub coroana Sf. Ștefan, primită cu elogii de istoricii competenți din regat (dl Iorga i-a dat o atenție deosebită în „Neamul Românesc literar”) reo-glîndește toate luptele românilor din jumătatea a doua a sec. al 18-lea. Stilul curgător, duios, u-neori, împărțirea sistematică a materialului, și concluziile judicioase ale autorului dovedesc că această lucrare, deși mai mică, e vrednică să steie alături de ceaaltă operă a autorului „Viața lui Șaguna”, premiată de Acad. Română.

Venitul curat al acestei broșuri e destinat „Fundatiunii Dr. I. Mihu pentru ajutorarea ziaristilor din Ungaria”. Publicul românesc doritor să cunoască istoria românilor ardeleni din trecut și să jertfească obolul său pentru numitul fond, e rugat să și-o comande dela „Tipografia arhidiecezană” din Sibiu cu prețul de 1 cor.

Pentru fondul ziaristilor români a mai contribuit dna Sofia Ittu din Arad cu suma de 10 cor.

Pentru nenorocirii din Bănat. Cetim în „Tel. Rom.” că marele binefăcător, dl Vasile Stroescu a trimis pe seama nenorocitorilor din Bănat suma de 10.000 cor., ca ajutor.

Un gest frumos al M. S. Regelui Carol. La desvîlirea statuei lui Cuza-Vodă din Iași se iscă la un moment dat o confuzie, deoarece pânza ce acoperea statuia, căzu câteva minute înainte de terminalul fixat.

M. Să observând această surpriză, făcu câțiva pași și întorcându-se către trupa de onoare, comandă cu voce tare: „purtați armele!” iar trupa făcu onorurile militare celui dintâi Domn al principatelor unite.

Alegere de deputat. Azi a fost ales deputat cu unanimitate în Becicherecul-mare ministrul Teleszky, care în Zenta rămăsese în minoritate față de contrarul său, justhristul Fernbach.

Primul balon al poștei. Balonul dirigiabil „Schwaben” a plutit miercuri pe deasupra orașului Măiența din Grmania, și o mulțime de lume aștepta să primească poșta ce o aducea balonul care dădu drumul la trei saci cu 115.000 de epistole și cărți poștale. Celelalte epistole — vr'un milion la număr — erau destinate pentru orașul Frankfurt.

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățește pe cale chimică, ori se văpșesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, vâpsitor de pânuri, curățător chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

au mai intrat

port 2706.64
și soția,
40.—
pt. inun-
50.—
nii inun-
10.—
pe dru-
10.—
2816.64

IUNI

ie n. 1912

ie n. con-
Românul” a
redacția ace-
preciatul pu-

ziariștilor ro-
binic dintre ti-
Lupaș, membru
os o broșură in-
pilor Gherasim
din Viena în
contribuție la ie-
nilor de sub co-
gii de istoricii
a dat o atenție
literar”) reo-
din jumătatea
gător, duos u-
materialului, și
dovedesc că a-
rednică să steie
lului „Viața lui
ână.

uri e destinat
ajutorarea zia-
omâncă doritor
eleni din trecut
numitul fond,
grafia arhidie-
cor.

ni a mai contri-
butia de 10 cor.

Cetim în „Tel.
Vasile Stroescu
din Bănat suma

gelui Carol. La
din Iași se iscă
deoarece pânza
minute înainte

iză, făcu câțiva
de onoare, co-
cele!” iar trupa
intâi Domn al

ales deputat cu
ministrul Te-
minoritate față
ach.

onul dirigiabil
e deasupra ora-
multime de lume
aducea balonul
115.000 de epis-
pistole —vr’un
e pentru orașul

ru bărbați,
ese pe cale
sc. Albitu-
zăpada. —
tru călcat.

M. Sa Regele Carol la Călugăreni a plecat joi cu automobilul în județul Vlașca, voind să asiste la solemnitatea punerii pietrii fundamentale a monumentului ce se va ridica în această localitate (Călugăreni) în amintirea glorioasei învingeri câștigate de Mihai Viteazul asupra turilor în 13 Aug. 1542.

Maj. Sa a fost întovărașit de d. ministru de interne C. C. Arion și de d. general Argetoianu, ministru de război.

Populațiunea din Călugăreni făcu o primire grandioasă augustului suveran.

Pentru încvartirarea soldaților nu se pot folosi localitățile destinate pentru serviciul divin public, precum nici cele pentru instituții publice de binefacere și de îngrijirea bolnavilor, mai departe localitățile institutelor de educație și ale școlilor publice și cu drept de publicitate. (Art. de lege XXXVI, din 1879, §. 10, pct.: *Katonai beszállásolásokra nem vétethetnek igénybe a nyilvános istentiszteletekre, valamint a beteg-ápoló és jótékony közintézetekre szánt helységek, továbbá nyilvános és nyilvánosságú joggal felruházott nevelő intézetek és iskolák helyiségei...*)

La marele meeting dela Alba-Iulia au participat: Parohia Ardanului (Ardány) Teodor Oltean preot, Pompei Bojor învățător, Jacob Rus învățător, Vasile Harpa casar, Vasile Ursă curat, și peste 400 de aderenți. Parohia Frisului (Fris) Nechif er Buta preot, N. Somflean învățător, Vasile Țira și Gregoriu Bugnar și cu 225 de aderenți la hotărârile meetingului. Parohia Budacului-român (Román-Budák) Larion Cuceșdan preot, Feldrihan Grigore, Feldrihan Ioan primar, Feldrihan Nistor, Nistor Macrea casar și peste 300 de aderenți. Din parohia „Futac” de pe Târnava-mică Teofil Popoviciu preot, Ioan O. Frâncu învățător, Ioan Frâncu comerciant, Teodor Zogorean curat, Gligor Zogorean econom, Filion Zogorean econom, Simion Pal econom, Șofron Danciu econom, Constantin Frâncu econom, Ioan P. pa l. Art. econom, Amalie Frâncu jude și Basiliu V. Popolea.

Tragedia unei familii. O sfâșietoare dramă familiară s'a petrecut ieri în Rodaun, lângă Viena. Învățătorul Raschendorfer și-a otrăvit întâi copiii din căsătoria a doua, unul de 6 și altul de 9 ani și în urmă a băut singur otrăvă, indemnându-și soția și pe băiatul mai mare pe care-l avea din căsătoria primă, să facă același lucru. Nefericitul, înainte de a-și da sufletul, a scris pe o hârtie următoarele:

— Dumnezeu să-mi ierte păcatele, dar nu putem face altfel. Rog autoritățile să vândă ce bruma mi-a mai rămas în casă și să-mi plătească datorită. Rog să nu fiu sancționat.

Dela „Secția industrială” a „Reuniunii Econ.” din Orăștie. Aducem onoratalui public din Orăștie și jur la cunoștință, că am înființat pentru învățării și calfele de meseriași și negustori, un birou de plasare. (Cancelaria de așezare) alcătuită din membrii comitetului secției meseriașilor noștri.

Pentru ceice doresc dară să-și imbie munca, respective ceice caută muncă de învățăcel ori calfa de meseriași și negustor, stă la îndemână în localul Reuniunii și la subcasierul Reuniunii A. Adămuțiu (casa băneii „Ardeleana”), o carte în care se înseamnă imbiemintele respective cererile de muncă cari apoi cancelaria de plasare le rezolvă săptămânal în mod gratuit (afară de spesele efective de corespondență).

Rugăm pe cei interesați a se adresa cu toată încrederea în scopul acesta la Reuniunea noastră. Orăștie, iunie, 1912. **Comitetul.**

Nou potop în jurul Abrudului. Din Bucium primim știrea, că joi s'a deslănțuit în hotarul comunei o nouă rupere de nori și mai grozavă ca cele de până acum, care a durat aproape două ore. Cantitatea extraordinară de mare de apă a dus cu sine tot ce i-a căzut în cale, astfel au fost luate de puhoi case, grajduri și garduri. Părul ce curge prin Abrud asemenea s'a revărsat, inundând un mare teren de sămănături.

În Bihor — după cum ni se scrie — de asemenea au fost mari vijelii cu peatră, cari au nimicit o mare parte din sămănături și din vii. Nimicirea viilor e cea mai mare pacoste pe țărani din acele părți, fiindcă partea cea mai mare dintre dânsii în vii și-au pus toată nădejdea, sămănăturile fiind nimicite de mai înainte.

Nou proces monstru în Croația. Cetățenii orașului Agram vor fi din nou martorii unui proces ca cel de acum doi ani, cu multe peripecii dramatice și senzații din culisele politicei sudslave. Glanțele studentului Giukiei și-au greșit direcțiunea, Cuvaj a scăpat toafăr și acum are să urmeze cea mai cruntă retrăsiune. Cu sutele vor fi țărâți cetățenii pașnici în fața forurilor judecătorești ca să răspundă pentru o faptă, pentru care nu ei sunt responsabili. Mai mult de 150 de inși, în mare parte studenți, au fost până acum arestați și mereu se operează noi arestări. Vre-o câțiva dintre deținuți au reușit, prin protecție, să scape din arest. Aceștia povestesc lucruri îngrozitoare despre tratamentul de care sunt împărășiți arestații. Numai (dată pe zi li se dă de mâncare și și atunci numai pâine uscată, Giukiei e ascultat în fiecare oră. Nici chiar noaptea nu-l lasă să se odihnească. Mereu îl deșteaptă din somn și i iau interogatoriul. Giukiei suferă îngrozitor. Prietenii abia îl mai pot recunoaște. E aproape nebun. Strigă și se vaieță ziua întreagă. — Cuvaj, se zice, are de gând să intenteze proces de agitație, în contra tuturor cari sunt bănuți că s implică în atentat.

Grevă sângeroasă în Palermo. Grevă generală a muncitorilor din Palermo a degenerat în ciocniri sângeroase cu poliția.

În contra noului regulament al societății de navigațiune s'a mișcat întreaga muncitorime și au pretins modificarea unor puncte din regulament, jignitoare intereselor lor. Deoarece dorințele muncitorimeii nu au fost ascultate, întreaga muncitorime s'a pus în grevă.

Comunicația cu tranvaiele a încetat. Asemenea a încetat orice activitate în oraș. Prăvăliile sunt închise. Încea marți seara s'au întâmplat mai multe ciocniri între poliție și greviști, însă numai parte din aceste ciocniri au fost sângeroase. Joi dimineața mai multe mii de greviști au plecat pe străzile orașului demonstrative, spărgând geamurile dela vitrinele prăvăliilor rămase deschise și aruncând cu pietri și sticle de bere după polițiștii întâlniți în drumul lor. La cotitura unei străzi un grup de polițiști înarmați cu puști au oprit pe demonstranți provocându-i să se risipească. Mulțimea a răspuns cu o ploaie de pietri. Poliția a tras mai multe focuri rănind peste 50 de greviști. După amiază greviștii s'au prezentat din nou pe strade de unde s'au dus în fața primăriei, provocând acolo pe membrii consiliului comunal să abzie. Aici s'au întâmplat noi ciocniri și mai sângeroase între greviști și poliția ajutată de armată. Doi polițiști și 15 soldați au rămas greu răniți pe câmpul de luptă. Greviștii au avut 103 răniți.

Liga națională aeriană din București primește necontenit adesiuni și donațiuni dela o mulțime de oameni cari jertfesc sume însemnate pentru înzestrarea armatei române cu aeroplane de războiu. Afară de frumoasele sume adunate la începutul propagandei, au mai încurs în timpul din urmă încă 7400 de franci. Avem speranța cea mai bună că se vor putea cumpăra cele 50 de aeroplane destinate armatei românești, în caz că se va face o propagandă cât mai intensă pentru acest scop eminentamente românesc.

Curcubeul împotriva ideii de stat maghiar. Vineri la orele 7 seara a cântat muzica militară înaintea primăriei din Arad. Iamă multă, care ieșise, să ia puțin aer. Deodată începe să cadă o ploaie subțire și nu mult după aceea se arată pe cer un curcubeu de toată frumusețea. Un grup de români îl observă și unul din ei spune că seamănă cu un tricolor românesc. Câțiva unguri îl aud și răspund că, dimpotrivă, colorile curcubeului sunt întocmai ca ale steagului unguresc. Din câteva vorbe numai, se iscă o ceartă care luă proporții îngrijitoare, când deodată resări ca din pământ un polițist ungur ca să-i despartă și să întrebze care-i pricina zarvei iscate. Aflând cauza se uită și el în sus: în momentul acela curcubeul străluci mai tare, scoțind în relief colorile românești așa de urgisite de fii lui Árpád. Polițistul cam miop, infuriat peste măsură că tricoul românesc se răsfăță tocmă deasupra turnului primăriei, puse o seară și se urcă pe acoperiș ca să vadă de nu-i aceasta cumva o demonstrație a românilor. Dar tocmă când ajunse sus pe acoperiș, un nor trecur pe deasupra, întunecă curcubeul și salvă statul maghiar de primejdie.

Convocare. Comitetul noului despărțământ Tinea al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ținea două prelegeri populare și anume: în 23 iunie st. n. la 10 ore a. m. în comuna Cociuba, iar în 30 iunie st. n. la ora 10 a. m. în comuna Batăr (Feketebátor) la cari prelegeri se invită cu dragoste frățească toți ceice se interesează și doresc înaintarea și cultivarea poporului nostru românesc. **Comitetul despărțământului.**

Mulțămîta publică. La examenul public, ce s'a ținut cu elevii școlii noastre din Chelmac (Maroseperjes) cu datul de 10 iunie e., ni-a onorat cu prezența și magnificența Sa d. dr. Stefan C. Pop deputat dietal și mare proprietar în Chelmac, împreună cu d-na soră Ana C. Pop; cu care ocaziune a dăruit elevilor din școală 20 cor. Pentru această faptă nobilă în numele elevilor împărășiți de numitul dar aduc și pe această cale dlui deputat mulțămîta publică. Chelmac, la 12 iunie 1912 cu toată stima: **Teodor Popa.**

Caz de moarte. Floarea Marcu n. Dorgo preoteasă văduvă după o boală grea a răposat în 10 iunie, în vîrstă de 64 ani. Inmormântarea a avut loc în 12 iunie n. în cimitirul din Ciunbrud. Ominească în pace.

x Tenis-rachette, Slarenger veritabil și alte fabricații brevetate. *minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicule pentru dame și gramantane pentru călătorie, parfumerii și arti ole de tortelă,* cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia nr. *Hiedüs Gyula,* Arad, bulev. Andrássy nr. 51

x Adolf Nadler, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. str. Prater 2.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloage liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anuț din ziarul nostru.

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 788.

Cronica femenină

Femeia în mișcările și manifestațiunile ei. — Mersul, răsul și ținuta în societate.

Ca să cunoști capacitatea, firea și caracterul cuiva, e foarte greu. Cu toate aceste, după înfățișarea și prezentarea cuiva în societate, putem să ne formăm păreri asupra modului de gândire și a însușirilor mai caracteristice a acelora pe cari îi urmărim cu atențiune.

Vorbesc despre femeie. Deci, o femeie cu mersul lin, ritmic, cu mișcări ușoare în tot cazul face mai bună impresie, decât alta femeie care pășește mare, greoi. Despre aceea cu mersul ușor, fără voie îți vine să crezi, că e inteligentă, că posedă o cultură mai superioară, că e mai harnică, energetică și mai independentă, până când femeia cu mersul greoi, face impresia că numai de silă se mișcă și fără voie, trebuie să crezi că e leneșă, lipsită de voință și neubitoare de curățenie și ordine, însușiri, cari în tot cazul sunt în detrimentul unei femei cu pretenția a se numi cultă.

E de lipsă dar să ținem seamă cum umblăm pe stradă, și cum ne prezintăm înaintea lumii. Să nu fie toate mișcările noastre studiate, ca prin aceea să devenim automate, dar să ținem seamă de buna cuvîntă în toate manifestațiunile noastre.

După răsul cuiva încă poți judeca câtă priecere are. A rîde natural, cum îi vine omului, acela e răsul cel mai plăcut urechilor, dar forțându-te să razi în hohote, ca în cuple-uri de operete, nu numai că e ridicol, dar cel care aude e în drept să presupună, că ființa care a ris așa, suferă de histerie.

Cu deosebire e frumos și ar fi bine, ca ființele din societate, dela care omul ar aștepta să învețe ceva, acele să se ferească să nu cadă în astfel de defecte. Oare cum s'ar face, dacă o învățătoare, chemată să învețe și pe alții, ar începe

a râde în clasă cu hohote cari se aud în stradă? Lumea s'ar scandaliza, iar elevii și elevele ei, ar gândi, că învățătoarea lor e nebună.

Oamenii culți nu râd la tot cuvântul rostit. A râde mereu și fără nici un rost, e lipsă de tact și pricepere. Copii și nebunii, râd într-una. A vorbi pe stradă sau în societate cu glas înalt, ca să audă toți ce vorbim, asemenea e necuviincios.

În societăți mai distinse, conversația decurge cu glasul obicnuit, strigăturile și larma, denotă lipsă de cultură.

Ombra.

Salată de castraveți în dric de iarnă.

Să se culeagă castraveți târziu, ține-i 3—4 zile ca să se pălească apoi îi curăță de coajă și-i taie fâli subțirele, ca de obicei, însă să nu se stoarcă. Li sărăm, apoi turnăm peste ei puțin oțet bun de vin, îi amestecăm bine și-i punem în sticle largi la gură, lăsând de-asupra puțin loc gol, care să se umple cu ulei de lemn bun, curat și proaspăt. Sticlele în care am pus castraveții să fie mici, deoarece iarna, după odată se desfundă, nu pot să mai stea mult. Pregătirea astorfel de castraveți pentru mâncare, se face, ca de obicei, cu oțet, ulei, ardei (pipercă) ori piper.

Leli.

Plăcintă cu cireșe.

3 deciltri unsoare topită, 3 deciltri smântână bună, 2—3 gălbănușuri de ou, zahăr și sare după plăcere, aceste toate le amestecăm până se sparg gălbănușele de ou, apoi punem atâta făină decalitate mai fină, până ce formăm un aluat mai moleu, decât mai vârtos, iar atunci cu blidul în care l'am frământat îl punem la un loc răcoros sau pe giază, iar după ce s'a întărit bino îl întindem și împăturim de vre-o 2—3 ori, apoi îl împărțim în două părți, îl lățim și o parte o așezăm în tigă și punem umplătura de cireșe pe ea, iar cu parte rămasă acoperim umplătura, împungem parte deasupra cu o furculiță, ca să nu se umfle și punem să se coacă.

Umplătura de cireșe.

Spălăm atâtea cireșe câte dorim să punem în plăcintă și le punem pe o sită să se scurgă, pe urmă scoatem sămburii din ele, apoi punem zahăr și scorțișoare peste ele și umplem aluatul pregătit mai sus. Tot acel aluat se poate umple și cu mere și caș dulce între care afară dezahăr și stafide mai punem la caș vanilie, iar la mero scorțișoară.

Drăghina.

LITERATURĂ.

Meteorologia și ziua lui Medard.

Ne-a luat groaza de atâtea furtuni și ploii torențiale, câte s'au ivit în săptămânile trecute! Oceanul din comitatele Cojocna, Solnoc-Dobăca, Murăș-Turda, o descripție și analiză științifică a căruia ne lipsește. Ploile cicloneice din Banat, de pe Valea-Someșului, și din comitatul Hunedorei. Revărsările de ape tot de aici. Și așa mai departe. Pot urma alte ținuturi la rând. Nu este privilegiu pentru nici unul.

Faptele ne îndeamnă la reflecții științifice. În tot răul este și ceva bine. Mormântul te face filozof.

Dacă numeroasele desastre sunt proprii să ne facă mai accesibili științelor: din parte mi nu voiu perde ocaziunea să relev câteva date și fapte, analizate altădată în „Studiile” mele științifice (an I, fasc. III—IV: *Din atmosferă*, pag. 79—99), cari însă nu au prea fost luate în seamă, fiind cunoscută oroarea noastră față de științele fizice.

Scopul științei e atât teoretic, cât și practic. Ținta matematicilor, nu este, în definitiv, satisfacerea curiozității spirituale — gimnastica minții — ci și aplicațiile la științele fizice, măsurând și controlând munca omului, mărind putința de a stăpâni natura. Scopul astronomiei e să facă observații, să dea calcule luând în stăpânire universul prin forța intelectuală — dar totodată să fie și de folos practic calendarului, geografiei, navigației. Scopul teoretic al chimiei e dominarea lumii atomilor prin forța intelectuală; cel practic se preface în fabrici, uzine și ateliere. Scopul, anatomiei și al științelor naturale nu constă exclusiv în statorirea de sisteme frumoase ci trebuie să conducă și mâna chirurgului și pre-

vederile medicului. Scopul practic al ori căru studiu, al ori cărei cercetări, este lărgirea condițiilor de trai. Legile teoretice se traduc astfel în foloase practice.

În acest cadru de idei, ce rost are meteorologia și cari sunt foloasele ei?

Restul teoretic al meteorologiei este cunoașterea atmosferei, în sens static și dinamic. E fizica atmosferei. Restul ei practic este și va fi să conducă pe navigator, pe igienist, pe muncitorul din liber. Și în realitate, climatologia și prognosticul timpului sunt aplicații per eminentiam practice ale meteorologiei.

Vom admite însă, că atât sub raportul teoretic, cât și sub cel practic, meteorologia este o știință în fașe. Nu putem pretinde să cunoașcă totul, să prevadă toate capriciile atmosferice. Trebuie să-i fim mulțumitori de cât ne dă. Cu timpul ne va da mai mult. Nimeni nu a cutezat să zică lui Cristofor Columb, în ajunul călătoriei sale vestite: „Tu vei descoperi America”. Nici doamnei Curie, acu-s doisprezece ani: „Grăbește-te să descoperi radiul...”.

În prevestirea timpului, meteorologia se servește de câteva legi și de barometru. Poporul, de insecte, animale și de trupul său propriu; apoi de calendare și de unele zile. Cine nu cunoaște povestea cu „Astronomul și doftorul”? Țăranul știe, că dacă furnicile ies din mușuroii și aleargă încoace și încolo neastâmpărate — va ploua. Dacă rîndunelele zboară pe jos — va ploua. Dacă îl mănâncă urechile, ori păducelul — va ploua. Dacă îl măcăjește reumatismul — va ploua. Și așa mai departe. Un bun contingent de observări. Multe insecte sunt foarte impresionabile de schimbările timpului. Albinele sunt agitate, furnicile de asemenea, când se apropie ploaie.

Cocostărcii presimțesc seceta și instinctul le dictează să părăsească de cu vreme ținuturile, unde vor seca bălțile.

În ajunul furtunilor, rîndunelele zboară foarte pe jos. De ce?

Trebuie să cugetăm, că se hrănesc cu insecte, cari și ele zboară prin aer. Ca să zboare, au însă trebuință de anumită densitate a atmosferei. Cum înainte de ploaie aerul se rarește, ba înaintea furtunilor se rarește foarte brusc, insectele abia pot zbura la suprafața pământului și e natural, ca rîndunelele pe aicea să le caute, nebănuind că prin aceasta constituiesc barometri pentru oameni.

Alt barometru animalic sunt muștele, din cale afară obraznice în ajunul ploilor.

Când umezeala aerului e mare și temperatura ridicată: respirațiunea nu se îndeplinește cu ușurință. Ne simțim moleșiți. Parcă ne nădușim. Evaporațiunea din intern rămâne în mare parte la suprafața pielii, spre marea bucurie a muștelor, cari se hrănesc din sucurile pielii muiate.

De cei mai mari prevestitori ai timpului se consideră însă paiangeni. Pe timp frumos se joacă sburdalnic în mreaja lor țesută cu măestrie dar se retrag în cotituri ascunse, când se întoarce timpul spre ploaie. Și aici avem a face cu adevărate aparate de fizică.

Anume, părul, firele pânzei de paiingen etc., expuse la umezeală, se dilatăază, se moaie, se întind. Firele de paiingen dela instrumentele astronomice, în astfel de timpuri conturbă remarcabil precisiunea măsurărilor.

Rețeaua fiind susceptibilă de umezeala aerului, sau, pentru a vorbi cu termen tehnic, fiind higroscopă, paiangeni se mișcă mai anevoie pe firele ei și de aceea cu multă înțelepciune se retrage în colțuri așteptând timpuri mai frumoase.

Dar publicul mare are și alte „semne sigure”, va să zică criterii, din cari prevestește timpul. Astfel de criterii sunt unele zile și cicluri periodice.

În sensul unor calendare vechi, în ziua de Sănt-Iacob (25 Iulie n.) putem ști cum va fi iarna următoare. Anume

în 25 Iulie înainte de amiază	Iarna până la Crăciun va fi
dacă plouă	blândă, domoală,
dacă e soare și cald	aspră, geroasă
în aceeași zi după amiază	Iarna după Crăciun va fi
dacă plouă	domoală,
dacă e cald	geroasă

Cu privire la ploile de vară sunt preferite ciclurile de 40 zile. La potop încă a plouat 40 de zile în capăt. Astfel calendarul țărănesc ține, că de plouă în ziua lui Ciril (22 Iunie n.), va ploua 40 zile. Același lucru îl afirmă neamțul despre ziua Mariei (2 Iulie n.): „Regnet's an unserer Frauen Tag, wenn sie über das Gebirge geht, so regnet's nacheinander vierzig Tage”.

Aceeaș credință e mult mai răspândită cu privire la ziua Sfântului Medard, 8 Iunie st. n., deși o altă „regulă țărănească”, o „Bauernregel”, ne spune că nu trebuie să credem din literă în literă: „Sanct-Medard keinen Regen trag, oder auch mehr, wer's glauben mag”.

Să vedem rostul științific al acestor cicluri: Europa e supusă continuu la influența continuă a Oceanului Atlantic din occident.

În raportul cum ajunge soarele către nord, respective în raportul cum pământul își întoarce către soare emisfera de miazănoapte, să și o încălzească, în același raport se încălzește și se ușurează aerul deasupra maselor continentale ale Europei și Asiei.

Aerul încălzit, ridicându-se trebuie să fie suplinat cu altul mai rece, de undeva.

În același timp ajunge aerul rece al Oceanului Atlantic înaintea unei alternative, cum a ajuns Hercule — zice-se — la răspântia a două: sau către tropici și în acest caz rezultă pentru noi primăvară caldă, uscată; sau către Asia centrală, încălzită aproape așa de tare, ca regiunile tropice. — În acest caz el își pierde în calea-i peste Europa vaporii de apă, ce-i aduce cu sine de pe Ocean și noi căpătăm ploii abundante. De aci, caracterul vremii pentru Europa centrală — neconstant în genere dacă se decide pronunțat într'un fel apoi persistă pentru durată remarcabilă, ceea ce a dat naștere vorbeii despre Sf.-Medard, cu 40 zile ploioase, ori neploioase. Evident, că zilele pot fi mai multe, ori mai puține cu ceva și că trebuie să socotim în ciclu nu numai cele imediat următoare, ci și cele imediat premergătoare zilei lui Medard.

Când curentul dela apus încetează, căpătăm zile frumoase de vară, încât ne putem pregăti de băi, dacă avem parale...

Dar cei mai mulți suntem scăldați cu grădini, cu pîniiți cu tot, de ploile ciclului Medard, de nu mai sburdăm după alte băi, din depărtări.

Georgiu, 13 Iunie 1912. Gavril Todica.

POȘTA REDACȚIEI

Dlui D. S. Simicel. Demersurile cerute nu le putem face, deoarece concertul proiectat pe Joi v'ar fac numai cheltuieli de prisos, de cari ținem să vă crufăm. Lumea e dusă, în mare parte, din Arad, și șanse nu-s deloc.

Dlui Alex. Censianu (*Reghinul sășesc*). Reviste pentru copii nu cunoaștem altele decât „Amicul Tinerimei” redactat de dl Moisil. Apare, după cât ne aducem aminte, în Tipografia „Minervei” str. Edgar Quinet 4. Înainte de vre-un an apărea excelenta revistă pentru copii „Fluorașul”, dar acum și-a sîstat apariția. Societatea stud. „Dacia” din Cernăuți scoate în fiecare an câte un „calendar al copiilor” cu preț de vr'o 10 bani. Adresați-vă acelei societăți. Probabil că mai are câteva exemplare.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„TĂRNĂVEANA”
Institut de credit și economii societate pe acții
Sighișoara

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de contabil se eșerie concurs sub următoarele condițiuni:

1. R. flectanții au se dovedească absolvirea vreunei școli de specialitate;
2. Serviciul de până acuma și aceea că sunt apti a conduce independent toate afacerile de contabilitate și a încheia bilanțul independent.
3. Purtarea morală inecșepționabilă. Ce liberi de miliție vor fi preferiți.

Acest post în primul an de serviciu se ocupă provizor, ear după serviciu corespunzătoriu de un an, definitiv.

Beneficierea acestui post este:

- I. În primul an de serviciu provizoriu:
  1. Salar anual de K. 1400— plătit în rate lunare egale anticipative.
  2. Bani de cvartir K. 360—
  3. Tantiema statutară.

II. După definitivare:

1. Salar fundamental K. 1600—
2. Bani de cvartir K. 480—
3. Tantiema statutară.

Postul este a se ocupa la 1 Iulie a. c.

Directlunea.

Făim

N

Este dovă
cafoarte
și bolnă
de stom
săturile,
lor — Br
' se p
NESTL

Un
cu praxă a
scrisului.

Caut
un ca

cu praxă p
adresa: Dr.
lăgos).

Am om

că cancelariu
vocat Dr. C

Că mi
în Bocșa-mo

Un invi
pentru
Rakasia.

Se caut
pravegi
Altă activit
Oferte în s
meier. Moa

o vie fr
aproape d
vânzare. E
nostru.

Oc

Un C
fină firmă
1 mașină
1 Pathe
teră 115
electric, 3
mici, à 25
una, și al
curat cel
Cauz
Cei dorito
nici strein
șiri dă: Io

Bere
din f

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență cafoarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vărsăturile, diareea, catarul intestinelor — Broșura »Ingrijirea Copiilor« se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Emil Șelariu, avocat
Hațeg (Hátszeg).

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: **Dr. Emil Monția**, avocat Șiria (Világos).

Aviz!

Am onorul a face cunoscut onor. public:

I.
Că cancelaria din Lugoj mi-am predat-o dlui avocat **Dr. Corneliu Jurca** din Lugoj;

II.
Că mi-am deschis cancelarie advocațională nouă în Bocșa-montană (Boksánbánya).

Cu stimă:

Dr. Stefan Petroviciu,
avocat.

Un învățăcel la moară se primește îndată pentru moara cu motor din Csukies. Poșta: Rakasdia.

Se caută un companist, care va avea să supravegheze o moară în absența proprietarului. Altă activitate nu se cere. Rebonificare 360 cor. — Oferte în scris sunt a se adresa: Ludovic Siebermeier. Moară cu motor în Csukies, poșta: Rakasdia

De vânzare

o vie frumoasă în **Șiria**, în localitate aproape de piața mare se află o casă de vânzare. Lămuriri dă administrația ziarului nostru.

Ocaziune rară.

Un Cinematograf complet, dela cea mai fină firmă Paris model 1911, constatatoriu din: 1 mașină sistem *Gaumont* cu 6000 metri film 1 Pathe Freres, o Dyanamă de 120 lampe putere 115 Volți, 46 ampere, 600 metri conduct electric, 32 asigurați contra focului, 52 lampe mici, à 25 lumini, 2 lampe mari à 125 lumini una, și alte multe aparținătoare, aduce un venit curat cel puțin de 5—6 coroane lunar.

Cauza vinderei este pierderea brațului drept. Cei doritori de a-l cumpăra n'au lipsă de mecanici streini, ori și cine poate să-l conducă, deslășiri dă: **Ioan Mohan** mecanic, Cell gyár Zerneșt.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru“.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael
Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

Deposît de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —

Serviciu prompt!
Prețuri solide!

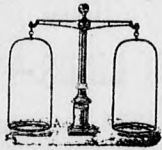
GYAPJAS LAJOS

meștru zidar diplomat

ARAD, str. Teleki nr. 19.

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

In lucrătorea elec-
trotelnică și mecanică
și institutul concesio-
nat de autorități de in-
stalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fi-
zice, monometre și executarea brevetelor.
Cântare de precizie pentru formaciți, dro-
gerii și aurari. Instalări de lumină și so-
ner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe
pe lângă prețurile cele mai ieftine.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare incunoștițez pe on. public, că
in bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserică române
și școli, precum și zidirea lor.
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprin-
jinal on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

In atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința
on. public, că reintorcându-mă
acasă după 8 ani de experiență
câștigată în America, am des-
chis aici în loc, pe strada József
főherceg nr. 1 (lângă „Victoria“)

un biou de arhitectură.

Primește totfelul de construcțiuni
în bransa arhitecturii, precum
și transformări conform cerințelor
moderne. La dorință servesc cu
planuri și prospecte. La dorință
merg și în provincie. — Cu deo-
sebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

POPPER Testvérek

MAGAZIN DE MODĂ — Arad str. Forray

Surprinde publicul cu cadouri extraordinare de Rusali

Toți artiștii aici înșirați de-o execuție
admirabilă le socotește în 20 coroane.

Delin lănos, modern, în formă nouă pentru un în-
treg rând de haine.

- 1 talie de pânză ori batist brodată cu mătasă,
- 1 velință de flanel pentru vară, tigră ori turcească.
- 1 serviciu de cafea pentru 6 persoane.
- 1 păreche mănuși lungi de ață.
- 6 buc. bășmuluțe fine de mătasă, batist, ori pânză.
- 1 umbrelă ori ploier negru fin.
- 1 val de pânză fină pentru 6 cămeși femești.

Mare magazin de covoare și perdele.

Expediare punctuală în provincie
pe lângă ramburs.

CUCHT HUGO

mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite mașini *PAFF*
pentru cusut, de cărpit ciorapi și brodat.

MAȘINI de cusut *PHÖNIX* și *NEU-*
MANN, biciclete *STRYA* și *WAFFEN* toate
părțile constructive la mașini de cusut și
biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aran-
jate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie,
lămpi de buzunar aparate de electrizat.
IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și
așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și
agenții acestora trimiși pe sate nu stau în
nici o legătură.

Telefon 982.

Balog Sándor,cárnățarie și depozit de șuncă
de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,calitatea cea mai bună,
fără s, care e cea mai
preferabilă comercianților,
— putându-se tăia
excelent.Recomandă diferite soiuri de cărnă-
țării cu prețuri ieftine — Catalog
trimite gratuit.**Salon de haine bărbătești****J. Schneider, Sibiu**

Hermannsplatz 8, etagiul I.

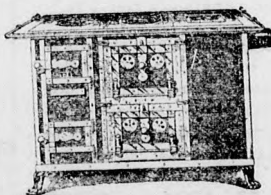
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui**Kovács István**TEMESVÁR-JOZSEFVÁROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),fabricant de trăsuri și au-
tocaroseriefurnisorul postelor reg. urg. și mehaniz-
melor militare.Mare deposit permanent de tofelul de
trăsuri și calese noi și folosite.
Atelier de reparatură. Ateliere de făurire,
rotarie și de lustruit.**BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.****SITUAȚIUNE SUMARA.**

1911.		1912.	
28 Maiu		19 Maiu	26 Maiu
ACTIV			
174 438 219	{ 123 595 219 Rezerva metalică aur . . . . . 155 964 082 50 843 000 „ trate aur . . . . . 61 958 000 }	218 034 556	217 922 082
1 485 027	Argint și diverse monete	921 559	891 673
111 838 841	Portofoliu român și străin	202 655 116	201 679 786
21 415 711	{ *) Impr. pe ef. publice . . . . . 7 091 400 „ in cont curent . . . . . 8 874 222 }	15 135 953	15 965 622
11 999 789	Efectele Capitalului social	11 995 720	11 995 720
17 856 442	Efectele fondului de rezervă	17 506 377	17 506 377
4 284 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 191 821	4 191 821
6 023 485	Imobile	6 119 298	6 123 584
737 565	Mobilier și mașini de imprimerie	801 080	803 780
874 381	Cheltuieli de administrațiune	949 927	960 571
112 143 460	Depozite libere	109 627 955	110 518 355
19 275 962	Conturi de valori	28 651 354	30 088 495
44 634 697	Conturi curente	46 372 926	45 196 516
527 007 700		662 963 642	663 794 382
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 359 907	Fond de rezervă	32 381 958	32 381 958
4 461 614	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 766 612	4 766 612
339 740 020	Bilete de bancă în circulațiune	460 123 740	460 330 280
1 784 355	Dobânzi și beneficii diverse	2 346 791	2 476 515
112 143 460	Depozite de retras	109 627 955	110 518 355
26 518 344	Conturi diverse, sold	41 716 586	41 320 662
527 007 700		662 963 642	663 794 382
Scontul 5% *) Dobânda 5%.			

**Prima fabrică în Ungaria
de nord alui Kozár Lajos**

pentru tesutul și impletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri) tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherhuri), cuptorasa L. UNOS. R. Fabrică totfelul de garduri din sirmă (drot), din aramă galbă, din fier lestruit cu ca. toriu sau argint viu, țesături de rabbit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru pe. riș și țes. stie impletită pentru pla-

fund (structură). Despartământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și or. mente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despartământ din nou aranjat pentru fabricarea a tofelul de sobe (sparherhuri) dela esecutarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colori sau albe. Prospect trimite gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

Frideric Höning

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.
Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plăture — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsen nată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

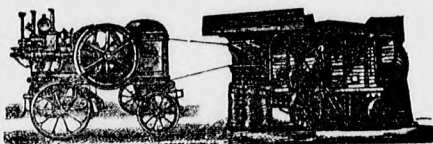
Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZEILER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad, piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

Putere dinamică
ieftină, foarte potrivită pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucră pe jumătate mai ieftin decât cu mașinele cu aburi; nu recer mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz de la 8—100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuelile de mână circa 0,8—2 fileri pe oră. Cereți prospecte de la fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.

„HUNGARIA”

bancă de asigurare s.c. pe acții.

Capital societar: 6.000,000 cor.

Efektuește

Asigurări în contra focului, asigurări pe viață, în cazuri de accidente și pe cautiuni, asigurări în contra grindinei, asigurarea vitelor cu prețuri foarte ieftine și pe lângă condițiuni moderate și favorabile ::

!! Afară de cartel !!

Birou: Arad, strada Atzél Péter nr. 1.
(In edificiul băncii „Aradi Első Takarékpénztár”).

Se caută agenți pentru Arad și provincie precum și pentru comitatele Arad, Cluj și Hunedoara.

Arme de vânătoare sistem Novotny, Revolvere sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binoeluri și ochilane originale franceze, ochilane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jante de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY”

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

Credit pe ipotecă, pe cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János nr. 15.

Nr. telefonului 376.

Ingrijitivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esechiană de ajutorare Reciprocă”.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21—80 ani pe lângă o tacsă lunară de 1 cor. și tacsă de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se **solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor.** iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oare-care nenorocire **neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata **2000 cor.** însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscriși dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. După 3 ani de membrie toate plățile se pot sista, rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică — Se pot semna 1—2 cuate (2000—4000 cor.) **Atestat medical nu se recere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și tace de măritșuri, poate fie-care a-și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1—2 cuate (2000—4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membrie rămâne orfană, înceată solvirea tacselor, **la măritș, fata totuși primește suma asigurată,** ori dacă nu se mărită, la împlinirea etății de 24 ani. Fetele *mici* plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membrie, **solvim ereșilor suma asigurată.**

Licuidările se fac strict în senzul statutelor. Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuate semnate până la **15,000.000 cor.** și peste **215.000 cor.** fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit. **Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.**

ASOCIAȚIA ESECHIANA DE AJUTORARE Direcțiunea pentru Ungharia:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyadi-
utca 4., I. emelet.)

Prăvălie nouă!

PREVARITURA és MANDL

PRĂVĂLIE DE ARTICLI DE MODĂ PENTRU

BĂRBAȚI ȘI FEMEI, PRĂVĂLIE DE ALBITURI

BISERICA-ALBĂ (FEHÉRTEPLOM) str. Vásár nr. 68.

Aducem la cunoștința on. public din BISERICA-ALBĂ și jur, că în magazinul nostru de articli de modă pentru bărbați, femei și de albituri se capătă următoarele mărfuri excelente și moderne cu prețuri fixe foarte ieftine:

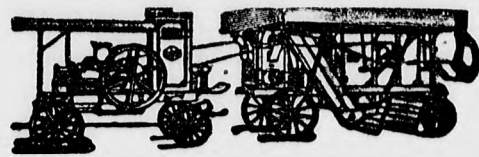
ARTICLI PENTRU BĂRBAȚI: cămeși albe și în culori, pantaloni albi, gulere, manșete, cravate, năfrămuțe, mănuși de ață și de piele, cioropi, bastoane, ploiere, tabachere, punși, etc.

ARTICLI PENTRU FEMEI: cămeși, halaturi, gulere brodate, năfrămuțe, cioropi, rocuri brodate, mănuși de ață și de piele, ploiere, parasole, corsete veritabile franceze, voaluri pentru mirese și pentru față, reticule, jupoane, șorțuri.

ARTICLI MĂRUNȚI: dantele, toffelul de mătăsuri pentru decoruri, precum și toffelul de articli mărunți.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

„Someșana”,

Institut de credit și economii, societate pe acții în D. S. — Filială în Heanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă . . . . . „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește **5 procente** interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește **5 procente și jum. la sută** interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Cine n'are încă lozuri dela noi, să-și comande imediat.

Proxima tragere va fi **în 25 Iunie**

Primaară cearcă, apoi te vei convinge, că cele mai bune și mai valoroase lozuri sunt cele dela **BANCA HIPOTECARĂ UNGARĂ**, cu cari poate participa fiecare până la anul 1959, adică în 48 de ani, în fiecare an la 6 trageri.

Mai mult ca la 300 trageri vor participa proprietarii acestor lozuri, până la anul 1959.

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1.000.000.—, 500.000.—, 300.000.—, 100.000.—,
75.000.—, 30.000.—, 10.000.—, etc.

Tot lozul trebuie să fie tras necondiționat. — Perderea banilor e exclusă.

Astfel de lozuri le vindem pe lângă 44 rate lunare à 6.— cor. Le vindem însă și combinate cu un loz dela „Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie“ care joacă până la anul 1976, adică 64 de ani, în fiecare an la 3 trageri pe lângă 48 rate lunare à 10.— cor.

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE ALE ACESTUI LOZ SUNT:

Coroane 400.000.—, 200.000.—, 25.000.—, etc.

Deja după trimiterea primei rate poate participa fiecare la toate tragerile și câștigurile eventuale sunt pe deplin ale lui. —

Toate comenzile sunt a se adresa către secția de lozuri a institutului

„Ustredna Banca Ucastinny Spolok” Budapesta,
VI. Váci-körút 31 sz.

Nr. telefonului 604.

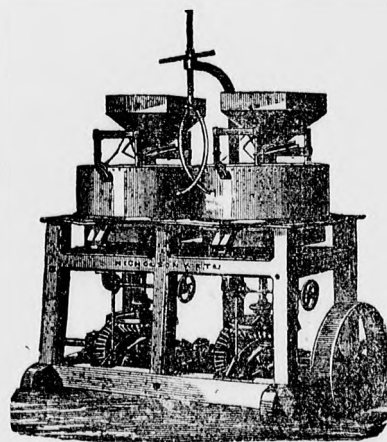
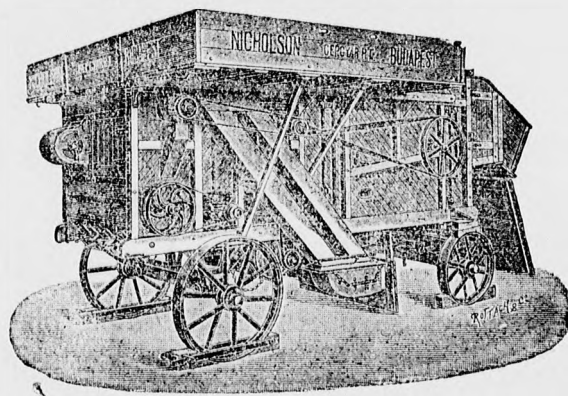
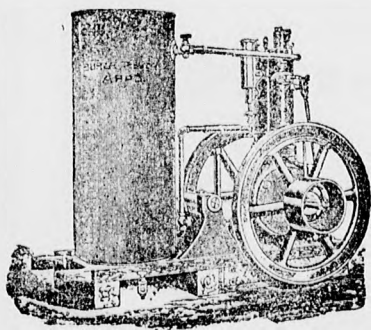
Nr. telefonului 604.

FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

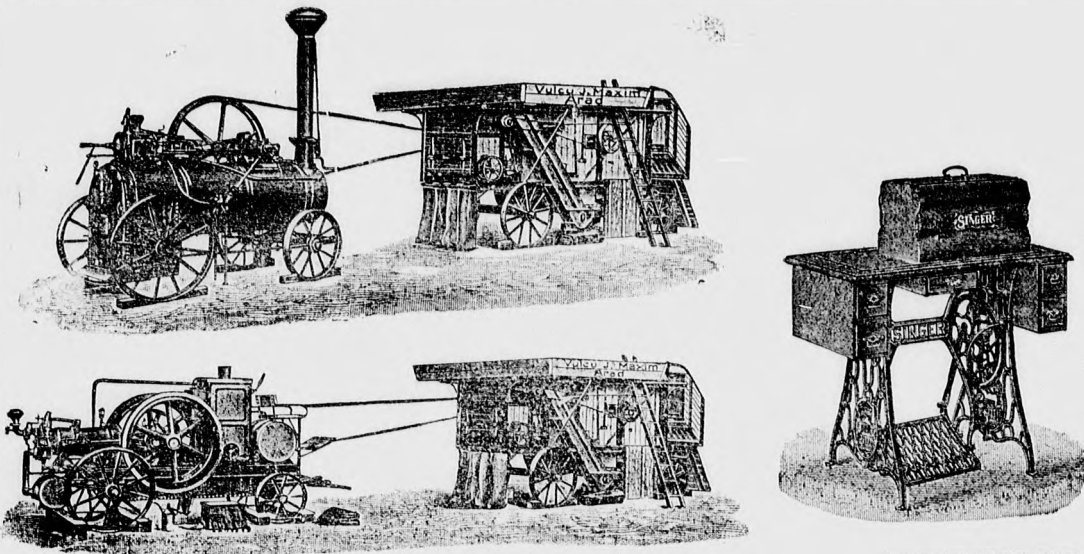
„Catalog trimitem gratuit“.

MAXIM I. VULCĂ

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câtiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajezi.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv.-társaság.)

Adresa telegrafică: Radiale Budapest. Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“ bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găesc între ele. Pentru trănicia flectărei bucați garantăm.

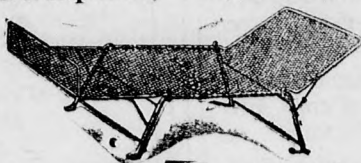
75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul : 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt“ Kaposvár, Fő-utca 22 T.

PROHÁSZKA JÁNOS

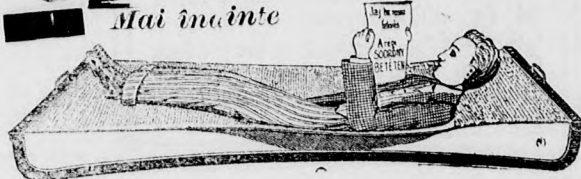
FABRICANT DE MOBILE DE FER ȘI DE ARAMĂ

Budapesta, VI., str. Gróf Zichy Jenő nr. 46.

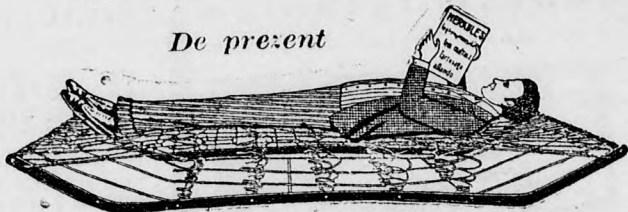

Durmitul sănătos lungeste viața!

Mai înainte

De prezent

Aparat ușor și veritabil de aramă, liber de insecte și de praf cor. 18-
Matrațe de sistem vechiu, cu corzi așezate se reparază ieftin. Cor. 17-
Matrațe cu corzi din fier 82-
Paturi de fier cu decorație de aramă, cu matrațe din fier 72-
Paturi de aramă cu matrațe din fir bun 17-
Paturi de fier cari se pot închide, cu 3 matrațe 11-50
Matrațe de fir cu cadre de fier, executate bine 7-
Matrațe de fier în cadre de lemn . . . . .
Vânzare de mobile de fier și aramă cu prețuri foarte ieftine.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ. KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

P. Bittenbinder

colorator de mășuri, curăți-
tor chemic de haine și spălător.

Timișoara — Temesvár.

Centrala: Józsefváros, Fröbel-u. 37.
Filiala: Gyárváros, Fő-utca 27. sz.

Curăță și colorează, chemic, ori-ce
haine de dame, domni și copii, per-
dele, pânzături și îmbrăcăminte de
mobile. — Apoi spală și calcă ori-ce
fel de albituri, gulere și mangete.
Comande din provincie se fac prompt.
Costume bărb. curăț chemic cu 3 cor.
Fărbuește totfelul de tort în diferite colori.

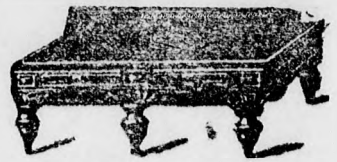
ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul
său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**,
trusouri complete pentru femei,
bărbați și copii, lucrate artistic
și cu gust. — Brodării
albe și colorate, lu-
crări cu aur, albi-
turi, batiste, servete,
millienuri, perini pentru
divan, se află gata și se vând
cu preț ieftin, — se află și nelucrate.
Domnișoare se primesc sp e instruare.

Primul atelier de billarde din Brașov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și
uscă totfelul de *billarde*, în stilul
cel mai modern, primind pe lângă
prețuri foarte mod rate și reparaturi.

Noutăți igienice
de gumă și băsică de peste.

Specialitate preservativă fabricat veritabil
francez și american în pachete originale.

Recomandată de medici!

Garanță.

Nou! „Fatime“ I și II calit. Prețul 1
— duzină 6 și 8 coroane. —
„Semiramis“ I și II calit. Prețul
— duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele
mai excelente produse din această specia-
litate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de
prezervare a veacului nostru. Prețul per
bucată **15 cor.**

Se trimite direct prin fabrica de instru-
mente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preinteresantul
meu cel mai nou preț eurent ilustrat cu
peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

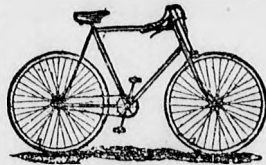
Telefon 13-76

Mijlocitori se caută în fiecare
oraș cu proviziune considerabilă.

BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilă,
roată automată (cu frină liberă) se vând pe lângă ga-
ranță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără
nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor
precum și **părți alcătuitoare pentru biciclete**,
gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie,
lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În
urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria
trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La
cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körút 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körút 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA.
FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violna — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 387 kilg. este egal
în ton cu un clopot de 401 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimis gratuit.

PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic,
de zidiri mașini și lucrări de aramă.
Temesvár-Gyárváros, Fő-u. 34

OROLOGE DE TURN

construcția cea mai nouă și solidă
pentru biserici și școli, precum și
reparaturile astorfel de orologe să
efectueze conștient și ieftin.
Preliminare de spese gratuite.
Pregătește Mașini pentru fa-
bricarea de gheață, pentru răcire,
aparate de ars rachie și fabricarea
berci, apaducte de mare presiune
și reparațiile necesare, cu prețuri
ieftine. La privirea lucrării se
prezintă pe cheltuiala sa.

KIKTA ISTVAN atelier de plo-
meu de pictură de sticlă.
Budapest, VIII., Kozsoru-u. 17
Imi îau îndrăzneala a arage aten-
țiunea on. public asupra aten-
Ca specialist fac reamuri de biserici,
pictura de lux pe sticlă pentru saloane,
verande și sufragerii.
Mai departe plumbuit de arță, gra-
vuri pe sticlă și rame de aramă, pre-
cum și alte obiecte în tranșa aceasta.

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20. — Telefon nrul 502. —

Mare deposit de recvizite de scris și cărți literare.

Ilustrate dela balul costumat din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto postal;
Guy de Maupassant, Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol Prețul Cor. 2'—.
Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.
A. Vlahuță La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.
Dr. Onisifor Ghibu, Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.
S. Mehedinți, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;
Spiridon Popescu, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto;
Leon Tolstoi, Răsboi și Pace roman istoric trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20;
Lazăr Șaineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto;
D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto;
I. Agărbiceanu, În întineric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto;
Caton Theodorian, La masa calcului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;
Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto;
Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto;
C. Colodi, Pășunile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto;
Hai să ridem! Almanahul revistei „Minerva” à cor. 1 plus 10 fil. porto;
Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50;
Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.
I. Scarlatescu, Poeme românești: Pentru voce și piano à cor. 5.
A. Bena, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboară al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.
N. Zaharia, Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.
I. Novicow, Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.
Alexandru Ciura, Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto.
Domnia și detronarea lui Cuza Vodă. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.
Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.
C. Negruzzi, Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.
Cezar Al. T. Stoika, Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.
Al. Ivan Constantinov, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.
Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.
Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto.
Mihail Kogălniceanu, Iluzii pierdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.
Ivan Turgeneff, Hangial Faust à 75 fil. plus 5 poro.
Matilde Serao, Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.
A. Fogazzaro, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.
Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.
Vasile Pop, Inbirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.
M. Sadoveanu, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.
C. Dobrogeanu-Gherea, Neobișnăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.
Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.
Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.
Guy de Maupassant, Dolofana. Trad. de A. Măndru à 30 fil. plus 5 porto.
Edgard Allan Poe, Nuvele extraordinare. Trad. de B. Constantinescu à 80 fil. plus 10 porto.
N. V. Gogol, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.
Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.
Biblioteca Flacăra, Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.
 Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului
 Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.
 Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Autoaneta.
 Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.
 Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduce-lui Rudolf și al baronesei Vecera.
Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.
Victor Eftimiu, Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.
T. Popovici prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnazii inferioare. școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.
N. Iorga, Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.
Conan Doyle, Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.
Dr. Victor Onișor, Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil. p.
Dimitrie Onciul, Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.
N. Zaharia, Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.
Constantin I. A. Nottară, De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fleri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fl.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, e de vândut. Informațiuni la proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiu-român (Oláh Szt. György)

De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURCA, comers. Ujozora.

Un harmoniu.

se află de vânzare foarte bun, tonuri curate și puternice, bile de os veritabil, dulapul din lemn de stejar sănătos, foarte potrivit pentru concerte, instruirea corurilor și pentru acompaniament. Doritorii să se adreseze către administrația ziarului „Românul”. 1—10

Învățăcel

află aplicare în legătoria de cărți: Iustin Ardelean. Arad str. Weitzer nr. 13.

Pentru orice soi de întreprindere

(comert, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

De inchiriat

3 odăi cuină, odaie de sculdă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

Caut post de mașinist.

Un tânăr român, mașinist diplomat, caută loc de masinist la vre-o m.șe românească. P. T. Domnii cari au lipsă de un atare sunt rugați să comunice condițiunile de plată, cât timp ar avea de trecut precum și ce fel de mașină au, se poartă singură și dela ce firmă e fabricația, câte H. P. are? Toate aceste să se comunice la administrația „Românului” unde se află adresa mea.

Econoamă.

Caută un preot dela sate văduv fără copii. Oferte să primesc numai dela preoțese, soții de învățator, de notar, văduve și fără de copii, sau dela învățătoare; ovidiște necesărite. Să cere ca să știe și să-i placă a conduce economia de casă. Altă economie nici nu port. Adresa la administrația „Românul”.

Caut.

o familie cinstită românească, care are un băiat la școli și ar dori ca să învețe mai ușor limba ungurească dacă s'ar învoi ca în schimb să îmi susțină copilul meu în vîrstă de 12 ani, iar eu pe al lor pe timpul cât ține cursul pe anul 1912/1913. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului. 3—8

Un tânăr român

absolvent al școlii de agricultură, caută loc la vre-un domeniu. Se pricepe la toate ramurile agricole precum și la fabricarea unturilor, cașurilor și brânzeturi. Doritorii să se adreseze la: Ștefan Calamici, Dombóvár „Vajtermelő közp.” (Tolna m.)

Păziți-vă de imitațiuni!

Deoarece în prezent imitațiile mașinilor noastre de cusut, dar mai cu seamă mașinile noastre de sistem mai vechiu sunt recomandate ca „SINGER”, ba chiar ca „adevărate mașini SINGER”, atragem atențiunea publicului, că orice fabricații recomandate în felul acesta nu sunt mașini de cusut veritabile Singer și acele nu sunt ale noastre.

Renumitele mașini de cusut originale Singer, Wehler și Wilson se pot căpăta numai în magazinul nostru ori prin agenții noștri; cine voiește deci să cumpere mașini de cusut, totdeauna să întrebe hotărît, că mașina de cusut este ea oare dela firma noastră și să nu vă mulțumiți cu răspunsuri nehotărîte.

SINGER Co. societate pe acții pentru mașini de cusut

ARAD, strada József főherczag nr. 9. Casa cont. : Porcia : (vis-à-vis de biserică).

Filiale în toate părțile țării.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie).

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar . . . . . 2,500,000.— Cor.
Fond de rezervă . . . . . 2,000,000.— Cor.
Depuneri spre fructificare 15,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . . . . . 400,000,000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocare pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărirea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detrager.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi ipotecare pe case de inchiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu